

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

OPTEGNELSER
OG
ERINDRINGER
OM
POUL RASMUSSEN
LANGELANDS
EFTERKOMMERE

1921

Optegnelser og Erindringer

om

P O U L R A S M U S S E N L A N G E ' s

E f t e r k o m m e r e .

Ved

F r e d e r i k L a n g e .

København 1916.

Da min Onkel Distriktslæge Julius Strandgaard i 1914 døde, fandtes der mellem hans Efterladenskaber ethvert Brev han, lige fra han var Dreng, havde modtaget. Mellem disse Breve var der godt et halvt Hundrede fra min Bedstefader Amtsforvalter Walerius Lange og henved et Par Hundrede fra min Fader. Af min Fætter Overlæge Julius Strandgaard blev jeg anmodet om at gennemgaa disse to Samlinger for at se, hvad der for tjente at bevares, og Løsningen af disse gamle Breve, der skrev sig fra 1846 til 1880 vakte saa stor Interesse hos mig ved det Kendskab, de gav mig til min mig ret ukendte Bedstefader og til min Faders Ungdomsliv, at jeg besluttede med dem som Grundlag at give mine Børn og der es eventuelle Børn Lejlighed til at lære deres Forfædre at kende. Det er naturligvis mest sandsynligt, at ingen af dem vil bryde sig synderligt om at faa noget at vide om disse forlængst afdøde Mennesker, men det var dog ogsaa muligt, at der mellem mine Efterkommere kunde findes enkelte, der nærrede lidt af den samme Interesse for Genealogi som jeg.

Ved nærmere Eftertanke gik det op for mig, at det ikke var tilstrækkeligt at fortælle om disse faa Personer, som Tilfældet efter deres Død havde ladet mig gøre et mere intimt Bekendskab med, men at jeg ogsaa, for at give disse Optegnelser større Værdi, maatte nedskrive, hvad jeg vidste om de øvrige Medlemmer af Familien.

Min Tid tillod mig imidlertid kun i meget begrændset Grad at beskæftige mig med Arkivstudier, men jeg havde i den Retning en fortrinlig Assistance i min Kusine, Arkivregistrator, cand. mag. Nanna Lange, der særligt for de ældre Generationers Vedkommende skaffede mange nye Oplysninger.

Skelettet ide følgende Optegnelser dannes af den af mig i 1888 udgivne Stamtavle over "Povl Rasmussen Langes Efterkommere", men jeg har nu forsøgt at beklæde det med Stof hentet først og fremmest fra almindelig tilgængelige Haandbøger som Biografisk Leksikon, den gejstlige Stat, den danske Lægestand o.s.v., og dernæst har jeg søgt at indsamle saa mange mundtlige og skriftlige Meddelelser fra de ældre Medlemmer af Familien som muligt. For den Generation af afdøde, jeg selv har kendt, altsaa ialt væsentligt min Fader og hans Søskende, bygger jeg overvejende paa mine egne Erindringer, og det har da ikke kunnet undgaas, at det Billede, jeg har søgt at tegne af de Paagældende, maaske ikke i alle Retninger vil forekomme deres Børn eller andre særligt Interesserede rigtigt, men jeg tør hævde, at jeg for mit Vedkommende ikke har ladet mig lede af personlig Sympati eller Antipati for de enkelte Medlemmer, men har søgt efter Evne at fortælle det, der forekom mig at være Sandhed. Min Hensigt har altsaa først og fremmest været at bevare saa fyldigt som muligt Mindet om de nu afdøde Generationer, og jeg har derfor afsluttet med den, min Fader hørte til, væsentligst ogsaa for ikke at komme ind paa nulevende Personer, hvis Livsværk ikke er færdigt. Jeg har ligeledes holdt mig til Familien Lange i streng genealogisk Forstand, saaledes at jeg altsaa kun omtaler de Kvinder af dette Navn, der er giftet ind i andre Familier, og deres Mænd, men derimod ikke deres

Børn, der genealogisk set tilhører deres Faders Familie.

Saa haaber jeg da, at der foruden de enkelte, der har fulgt dette Samlerarbejde med Interesse, engang, om maaske mange Aar, vil findes En i vor Familie, der vil læse disse Optegnelser med noget af den samme Deltagelse, som jeg vilde have næret, hvis min Bedste- eller Oldefader havde nedskrevet, hvad han havde erfaret om de forudgaaende Slægtled af vor lille beskedne men hæderlige Familie.

November 1916.

Frederik Lange.

Poul Rasmussen Langeland eller Lange.

Ifølge en Tradition, der synes at maatte kunne føres tilbage til ovennævntes Søns søn Valerius Thorsen Lange, skal Poul Rasmussen, som Soldat være kommet til København, der have nedsat sig som Købmand og forkortet sit Navn til Lange. Skønt jeg som Barn har hørt dette fortælle af flere Medlemmer af Familien, og det almindeligt blev antaget for rigtigt, lader det dog ikke forholde sig saaledes, ti i Skifteprotokolen ved hans Død kaldes han Skibstømmermand og omtales ved sin Vielse i Vør Frelseres Kirke den 10' August 1747 som Kofardi-Matros. Han blev begravet paa Vør Frelseres Kirkes Assistensgaard den 17' August 1795 og var da efter Kirkbogens Opgivende 80 Aar gammel, maa altsaa være født 1715.

Han var gift med Dorthe Cathrine Kjeldrætter døbt i Vør Frelseres Kirke den 6' Juli 1713 som Datter af Arbejdskarl Kield Christensen og Hustru Jchanne Jensdatter. Hun var Enke efter "Bøsseskiøtter af 3' Division' Artilleri Compagni Andreas Hendrichsen" og havde i sit

Ægteskab med ham en Søn Andreas Andreassen, der ved Faderens Død var 4 Aar gammel.

De maa have været meget fattige Folk, ti ved Skiftet efter Manden, hvilket fandt Sted den 21' Juni 1747 og overværedes af hendes Fader, var alt hvad Boet ejede "en gammel Himmelseng med 2 gamle Dynere og et Par Lagen, vurderet til 1 Rigsdaler, og et gammelt rødt mahlet Skrin til 1 Mark 8 Skilling."

Gælden var imidlertid ogsaa beskeden; den oversteg kun Boets Indtægter med 1 Mark 8 Skilling.

Registreringen og Vurderingen foretoges i deres "i boende Leievarelse i det Krigs Enke Kassen tilhørende Hus i Prinsensgade paa Christianshavn."

Dorthe Kjeldsdatter døde 1791 og blev begravet den 13' August, hun blev saaledes 78 Aar gammel.

De efterlod sig 2 Børn: Lars Poulsen Lange og Thor Poulsen Lange.

Lars Poulsen Lange blev døbt i Vor Frelzers Kirke den 19' August 1750. Fødselsdagen kendes ikke. I Daabsprotokolen kaldes han kun: Lars; Faderen er anført som: Cofardi Man Povel Rasmusen Lange; det sidste Navn er skrevet over Linien, men med den samme Haandskrift. Han maa være kommet i Malerlære og havde i 1779 i 7 Aar været Svend hos den daværende Oldemand for Malerlauget, Jøns Nielsen Raahede. I det nævnte Aar fik han Borgerskab som Mester. Som Mesterstykke blev der givet ham "Kaaberstykker til at forfærdige Tegninger efter". Da han i nogle Aar har fungeret som Bisidder i Lauget, maa han have indtaget en ret fremtrædende Stilling i dette. Det vides, at han var Medlem af det Kongelige Skydebroder Selskab, og adskillige Præmier af Sølv og Plet, han erhvervede sig der, opbevares endnu rundt om i Familien. Han blev Kaptejn i det borgerlige Artilleri og deltog i denne Egenskab i Slaget paa Rheden den 2' April 1801, hvor han fik

sin Hælsot. Hans Søn Walerius har fortalt følgen
de om ham. Han var Chef for Artilleriet paa Quintus,
hvor der for nyligt var blevet opstillet
nogle lige ankomne, forholdsvis langt rækkende
Mørsere. Om Aftenen den 1'April var den engelske
Flaadens Avantgarde, ført af Nelson, gaaet forbi
København for næste Dag at angribe sydfra. Den
var i Vindstille gaaet for Anker udenfor Skud-
vidde, men da skal min Oldefader have faaet det
Indfald at prøve, om ikke de nye Mørsere kunde
række den fjendtlige Flaade. Dette lykkedes vir-
kelig, adskillige Bomber faldt imellem de nærme-
ste Skibe, paa hvilke der opstod Forvirring og
prøvedes paa ved Varp at fjerne sig fra den uven-
tede Beskydning. Da kom der uheldigvis Ordre fra
Kronprinsen om at standse Skydningen, idet Fjendt-
lighederne ikke maatte aabnes fra dansk Side. Næ-
ste Dags Kamp overværede min Oldefader fra Quintus,
der dog ikke synes at have deltaget synder-
ligt i Skydningen og da først i Slutningen af
Slaget, men han fik sig ved den Lejlighed en saa
stærk Forkølelse, at den i Forbindelse med Ærg-
relse over den Skade, han kunde have tilføjet
Fjenden, hvis han ikke var blevet forhindret deri,
lagde ham i Graven.

Han døde den 28'Juni 1801 og blev begra-
vet den 2'Juli fra Frederiks tyske Kirke. Som
Dødsårsag angives "Nerven Krankheit", hvilket ik-
ke behøver at modsige Antagelsen af, at Døden del-
vis skyldes Ærgrelse. I Adresseavisen for 22'Juli
1801 findes følgende:

"Tanker ved Hr. Lars Poulsen Langes Grav.

Tryk du hviler nu i Gravens glemme,
og har Livets tunge Vandring endt,
ak, men sildig vil Enhver dig glemme,
som har dig i Livet kiendt.

Ogsaa Jeg dit tunge Savn begræder,
ogsaa Jeg vil sildig glemme dig,
dog, at du gik hen til bedre Glæder,
denne Tanke trøster mig.

Himmelsk Fred omkring din Grav her hvile
thi, dit ædle Støv fortjener den,
stundom fra din Salighed Du smile
til en trofast jordisk Ven."

Han var den 5' Maj 1780 blevet gift
med Birgitte Cecilie Smidt født den 12' April
1752, Datter af Knapmager David Jensen Smidt og
Ulrica født Krag. De havde sammen 5 Børn, men
udover dette er kun bevaret meget lidt om hende.
Hun kom som gammel i Huset hos sin Søn Walerius
og skal have næret stor Respekt for ham. Hun hav-
de en sand Mani for at spille i Talløtteriet, og
da dette ikke var vel set af ham, søgte hun altid
at skjule det ved at sige til dem, der besørgede
Indkøbet af Numrene for hende; men du maa for alt
ikke sige det til Larius. Hun døde den 11' Januar
1829 af "Faulfieber", Datidens tyske Betegnelse
paa tyfoid Feber, og boede ved sin Død hos Søn-
nen, Overgaden neden Vandet 166. Hun efterlod sig
intet af Værdi.

Af Lars Poulsen Lange eksisterer
der to Portræter. Det ene er, ligesom en Pendant
af hans Kone, malet 1791 af Bleichdorn og fore-
stiller ham i Kaptejnsuniform med Epauletter og
Bandcler. Han bærer sit eget Haar, men det er pud-
ret. Ansigtet har bløde, runde Træk, Halsen er kort
og fyldig, og hele Personen bærer Præg af Anlæg
til Korpulence. Hans Kone er fremstillet i en
gråa Dragt med mange Plisséer. Hun er ligeledes
pudret og har et meget bestemt Udtryk om de smal-
le, sammenkniebne Læber. Billederne ere uden Tvivl

malede af en af den Tids mange professionelle Portrætmalere, der ikke har været noget stort Talent. Det andet Billede er en Miniatur, uden Navn og Aarstal. Han er i almindelig Dragt med Kalvekrøjs og i Nakken højt opstaaende Frakke. En pragtfuld gul Silkevest med sorte Prikkertræder stærkt frem. Ansigtet viser de samme bløde, fyldige Træk med en stor, lige Næse, Øjnene er store med kraftigt tegnede Øjenlaag og Bryn. Dette skyldes maaske snarere en Mode i den Tids Kunst, men Billedet er dog utvivlsomt af større Værdi end det ovennævnte, og Familieligheden med adskillige af hans Børnebørn synes mig uomtvistelig.

Af Lars Poulsen Langes 5 Børn døde de 3 som smaa. Kun Datteren Dorteia Jensine Pouline og min Bedstefader Walerius overlevede Faderen. Datteren blev gift med Niels Mortensen Nielsen, Urtekræmmer og kaptejn i det borgerlige Artilleri, men døde faa Aar efter. Om hende og hendes Børn kan ikke splyses synderligt udover hvad der findes i den af mig 1888 udgivne Stamtavle, men da denne Gren af Familiener helt uddød, og den jo i genealogisk Forstand ikke henregnes til Langerne, skal jeg ikke komme nærmere ind paa den her.

Aalborg

Walerius Thorsen Lange blev født den 28' December 1788. Det har ikke kunnet oplyses, hvorfra hans sjeldne Fornavn er taget, men dette er i hvert Fald ikke blevet forskønnet ved, at det i daglig Tale, som foran anført, blev forkortet til Larius, saa at endogsaa forskellige Brugsgenstande i hans Hus var mærket "L. Lange." Forøvrigt er der Grund til at antage, at Navnet tidligere er forekommet i Familien, formodentlig paa Moderens Side, idet en Fætter af ham hed Carl Valerius Flindt. Om Bedstefaders Barndom er intet Minde bevaret, men at han har faaet en god Opdragelse fremgaar af, at han kun 21 Aar gammel blev Kopist i 1' Sjællandske Renteskriverkontor og allerede 5 Aar efter Fuldmægtig sammesteds. 1826 blev han Chef for Kontoret og var dette indtil 1833, da han blev Amtsforvalter i Aalborg. Titel af Kammerraad fik han 1828. I 1816 var han blevet gift med Abel Cathrine Hammer, Datter af Kaptejn og Chef for Garnisønskompagniet paa Vardøhus Edvard Hammer og Henrica

Cathrine født Mogensen. Mærkeligt nok er der, til Trods for at hun var min Faders Moder, opbevaret meget lidt om hende i Erindringen, og det jeg har kunnet samle om hende, er ikke store Ting. Hun var født paa Vardøhus, og det vides, at hun havde en Broder, der hed Niels Oldrich Hammer og som var født den 31' Marts 1796. Kort efter dette Barns Fødsel maa Moderen være død, ti hun omtales i 1798 som "nu salig". Aaret efter bragte Faderen hende til Danmark, og hun kom i Pension hos en Madam Tjellesen, der vistnok boede i Helsingør. Faderen døde allerede 1802 uden at efterlade sig noget, men hun blev dog boende et Par Aar hos Madam Tjellesen, der imidlertid ikke havde Raad til at beholde hende. Hun kom da i Huset hos en Baronesse Iselin, der havde været gift med Kammerherre Chr. F. E. Greve Rantzau, men var blevet skilt fra ham og havde antaget sit Pigenavn samtidig med, at hun tog Ophold paa Godset Ise-lingen ved Vordingborg, som hun havde arvet efter sin Fader, der havde oprettet dette Gods og opkaldt det efter sig. Hos denne Baronesse opholdt hun sig som en Slags Selskabsdame til hendes Død i 1814. Som ganske ung, -hun var født den 12' Maj 1793 - og medens hun endnu var hos Baronessen, var hun blevet forlovet med min Bedstefader, blev gift med ham den 1' Juni 1816 og i Egteskabet Moder til 9 Børn. Hendes Helbred synes ikke at have været godt. Hun led ret tidligt af Krampeanfald og de bevirkede hendes Død under uhyggelige Forhold. Som omtalt var hendes Mand blevet Amtsforvalter i Aalborg og i Maj 1839 indskibede han sig i Jagten "Christiane Sophie" for med sin Hustru, syv af sine Børn og sit Bohave at begive sig til Aalborg. Hans Kone var allerede ved Afrejsen syg; hun maatte bæres ombord og blev straks lagt ned i Kahytten, men allerede da de var kommet ud i Sundet, forværredes hendes Tilstand, og

hun fik et nyt Krampeanfald. Skibet lagde ind til Helsingør, der kom en Læge ombord; han erklærede, at det var umuligt for hende at rejse videre. Efter at have indhentet samtlige Passagerers Tilladelse, sejlede Skibet tilbage til København, men da det kastede Anker paa Reden, var hun død. Der eksisterer intet Billede af hende. Det fortælles, at hun var meget smuk og yndefuld og for den Tid ualmindelig kundskabsrig. Hun talte saaledes flydende Fransk - rimeligvis en Følge af Opholdet hos Baronessen. Hun blev begravet ved Friedrichs tyske Kirke i Strandgade, nu Christianskirken. Talen over hende blev holdt af daværende Kapellan ved Frelsers Kirke C.H. Visby og er trykt i Nr. 23 af det af ham udgivne Ugeskrift "For Huuslig Andagt". Den er i høj Grad rosende og siger, hun var en sjelden ædel og elskværdig Sjæl.

Det maa have været en forfærdelig Tid for den stakkels Enkemand. Intet Hjem, intet Bohave, da alt laa indpakket paa Skibet, og saa en Børneflokk paa 9, fra 18 til 2 Aar, og Embedet skulde tiltrædes til den fastsatte Tid! Den ældste Datter Thora, der var 17 Aar gammel, maatte være Moder for sine yngre Søsken og indrette det nye Hjem i Aalborg, hvor de ikke kendte et Menneske. Til Trods for denne uheldige Begyndelse synes han hurtigt at have fundet sig hjemme i Byen. Han fik mange gode Venner, blandt andre Familien Thorbrøgger og Proprietær Hansens paa Scheelsminde, hvis ældste Datter Rikke blev Husbystyrerinde hos ham. Den anden Datter Jane skulde senere blive hans Søn Wilhelms anden Kone. Hans ældste Døtre blev gift, han tjente godt, saa han havde kunnet spare lidt sammen, da ramtes han af en Katastrofe, der fik Betydning for Resten af hans Liv. Ved en Kasserevision paa Amtstuen blev der opdaget en betydelig Kasseangel. I Be-

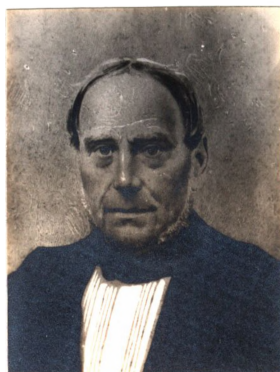
gyndelsen synes Mistanken for Undersløbet at være faldet paa Bedstefader, men ved Forhørene bevistes det, at det var hans Fuldmægtig Bjerring, der ved Falsk og Tyveri havde bedraget ham for ca 5000 Rigsdaler. Da Amtsforvalteren, som andre Kassebetjente, hæfter for deres Fuldmægtige, maatte Bedstefader erstatte dette store Beløb, og, da hans Sparepenge langt fra slog til, gøre en betydelig Gæld. En velhavende Mand i Aalborg laante ham de nødvendige Penge og nægtede at tage nogen som helst Kaution ja selv Kvittering af ham, hvilket skulde være en Oprejsning for den uberettigede Mistanke, der en kort Tid havde hvilet paa ham. Han synes imidlertid at have ladet det mangle paa tilstrækkelig Kontrol med sin Fuldmægtig, der havde hans fulde Tillid, og da hans Helbred var blevet saa stærkt svækket, at der en Tid næredes Frygt for hans Liv, begærede han sin Afsked, fik den med Pension og samtidigt Titel af Justitsraad. I nogen Tid tog han nu Ophold i Barmær Præstegaard hos sin Datter Thora der var gift med Sognepræst Møller i Sebber og Ejstrup ved Løgstør, og da denne i 1853 blev forflyttet til Mors, boede han nogle Aar i Nykøbing for at være nærmere ved dem. I 1856 eller 57 flyttede han til København med sin eneste ugifte Datter Henriette, eller Jette, som hun altid blev kaldet, der aabenbart har været hans kæreste Barn. Da hun i 1860 blev gift, flyttede han til sin anden Datter Laura Andrup og hendes Børn, der boede sammen med min Fader. Skønt Børnene er urolige og plager ham en Del, er han dog ganske tilfreds med Opholdet, især efter at Familien er flyttet hen paa Hjørnet af Tornebuskegade og Nørrevoldgade med Udsigt til Voldens Trær og de Spadserende paa denne. Tiden gaar godt for ham med ivrig Læsen og Haandarbejde. Han elskede at arbejde i Træ, og endnu opbevares rundt om i Familien, Spil-

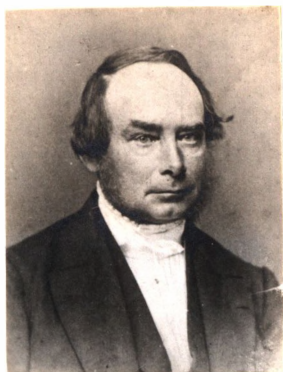

lekortæsker, Cigarkasser og Lignende, som han har forarbejdet, og som vidner om, med hvilken Akkurate-
tesse og Pligtfølelse, han arbejdede. Næsten hver Sommer var han paa Besøg hos sine Børn paa Mors, i Børglum hos hans Søn Edvard og i de sidste Aar hos hans Datter Jette, hvis Mand den Gang var Læge i Odder. Da han i Somren 1862 var vendt tilbage fra en saadan Tur til Børglum, fik han kort efter en stærk Forkølelse med voldsomme Hosteanfald. Han var for svag til at hoste Slimen op og udmattedes meget. Tilstanden syntes dog at hedes, og han var begyndt at komme op, da han den 19' September i et Øjeblik, hvor han var ene i Stuen, er blevet ramt af et Hjerteslag. En Søster til hans Svigersøn, en Frøken Strandgaard, kom ind i Stuen og fik kaldt Hjælp til. Han fik rejst sig op igen, gjorde et Par Skridt, men sank straks efter ned paa en Stol, hvor han kort efter udaandede. Lægen erklærede, at Døden var fremkaldt af en pludselig Standsning af Blødcirkulationen, der var aldeles uafhængig af den anden Sygdom. Han blev begravet paa Assistens Kirkegaard. Til Trods for den Gæld han i sin Tid havde maattet stifte, og som i mange Aar havde trykket ham, døde han dog ikke alene som en gældfri Mand, men efterlod sig ogsaa saa meget, at der blev en 400 Rigsdaler til hvert af hans Børn.

Efter Billederne fra hans senere Aar at dømme, har han været en ganske pæn, høj Mand, hvis Træk genkendes hos flere af hans Børn. Den Hang, som gaar igen hos adskillige af dem, til "at tage tungt paa Tingene", og som ogsaa træffes hos den næste Generation, skal dog, skønt jeg tror at kunne læse den i hans Udtryk, ikke have været særlig udpræget hos ham. I ethvert Fald er det paa udtrykkelig Forespørgsel derom, blevet benægtet af min Fader. Der er dog et bittert Drag om den store Mund, der synes at vise, at han har

gaaet meget igennem, men Udtrykket i Øjnene, ligesom ogsaa efterladte Breve, viser Ro og Sinds-
ligevægt. Til Trods for, at han blev næsten 74
Aar gammel, er Haaret fyldigt og ikke synderligt
graat. De barberede Kinder og Hagen indrammes
helt af Skæg, et saakaldt "Skippereskæg", som man
endnu kan træffe hos gammeldagd Folk.

Hans ældste Søn var Poul Edvard Lange, født 2' Maj 1817. Han deltog ikke i Familiens Overflytten til Aalborg, idet han efter at have taget Artium i 1834 fra Borgerdydskolen paa Christianshavn, blev i Kjøbenhavn for at læse til theologisk Embedseksamen, som han tog i 1840 med Laud. Han skal have medunderskrevet en Adresse til Christian VIII om Indførelse af en fri Forfatning, og dette, i Forbindelse med en Overproduktion af theologiske Kandidater, skal have bevirket, at han maatte vente hele 10 Aar, før han blev Præst. I denne Ventetid var han først i 4 Aar Huslærer paa Scheelsminde ved Aalborg, og senere Adjunkt, først ved den lærde Skole i Vordingborg, senere i Maribo. Endelig i 1850 lykkedes det ham at blive Sognepræst, men saa langt borte som til Vaagø blandt Færøerne. Umiddelbart forinden han rejste derop, blev han gift med Caroline Cathrine Dorothea Hellesen. Kaldet var lille og Besværlighederne store, saa meget mere som han ogsaa tit maatte fungere som Læge paa den isolerede Ø.

Ved et Tilfælde er det lykkedes mig at faa en Udtalelse om ham fra et af de faa Mennesker paa Vaagø, der efter næsten 60 Aars Forløb endnu erindrer ham. Den gaar ud paa, at han var en ualmindelig god og rar Mand, men hans Forryndelse var ikke vækkende. Han søgte stadigt at komme tilbage til Danmark, og efter 9 Aars Forløb lykkedes det ham endelig at blive Sognepræst til Børglum og Furreby i Vendsyssel, der var et godt Kald; men da havde han det Uheld, at Aaret efter hans Tiltræden Laden og en anden Sidebygning blæste om, saa han for at genopbygge dem, kom i en stor Gæld, der trykkede ham Resten af hans Liv. Som en Illustration til hvor smaa Forholdene den Gang var, kan det anføres, at i 1864 fik han af 18 Konfirmander ialt 5 Rigsdaler 2 Mark.- Da det endelig lysnede for ham ved, at han i 1872 blev Sognepræst til det udmærkede Kald Sanderum ved Odense, var han en syg Mand, der døde Aaret efter den 29' November.

Han har været en ualmindelig elskværdig Mand, der var afholdt af alle, som kom i Berøring med ham. Baade som Lærer og som Præst blev hans Minde længe bevaret i venlig Erindring. Da han var i Børglum, udbrød der en stor Difteritis-Epidemi paa Egnen, og han var da utrættelig i at tilse de Syge og selv foretage de nødvendige Penslinger med Lapis. Som Tak forærede Bønderne i det ene Sogn ham en Vogn, og i det andet et værdifuldt Stykke Sølvstøj. Han havde et ikke ringe poetisk Talent, der gav sig Udslag i flere Salmer, men forøvrigt ogsaa i verdslige Sange, som Drikkeviser. Overhovedet har adskillige af denne Generation haft Talent for Digtning, og selv om de Resultater, jeg har set, ikke er stor Kunst, hæver de sig over Middelmaalet for slige Frembringelser. Personligt har jeg kun eet Minde om ham. I det sidste Aar han levede, var min Broder

Viggo og jeg i Sommerferien i Sanderum. Jeg var den Gang kun 9 Aar gammel, saa jeg kan selvfølgelig ikke bygge noget paa min Iagttagelsessevne, men jeg mindes ham dog tydelig fra det Øjeblik, vi i Odense kom ud fra Jernbanestationen og skulde stige til Vogns. Der stod en lille, korpulent Herre med en underlig spidspullet Hat paa Hovedet, den mindede mig om den Slags, som italienske Røvere i Reglen afbildes med. Jeg kunde se, han lignede Fader, men han var meget gul i Ansigtet, og dette var indrammet af tyndt Skæg paa Kinderne og under Hagen, der var ret kort.

Paa dette Tidspunkt var han imidlertid en af Døden mærket Mand, og den gule Ansigtssfarve var ikke hans naturlige Lød; den var forarsaget af en stærkt fremskreden Nyresygdom, som faa Maaneder senere lagde ham i Graven.

I et Inserat, der er skrevet af en af Beboerne i Børglum eller Furreby Sogne, og som findes i "Vendsyssel Tidende" for 2' December 1873, omtales han paa følgende smukke Maade. "Pastor Lange var iblandt de Præster, som i sin Menighed satte sig et varigt Minde, ikke et Minde paa Papiret, der fløj Landet rundt og vidnede om Førelsen af store Religions-Partikampe, som med saa mange er Tilfældet nu om Stunder, men en Mindestøtte, rejst paa Hjærtets reneste Grund, blandt Sjælens ædleste Følelser, og hvis Grundsten er lagt i Stilhed ved den syges Leje, og hvis Paa-skrift er tegnet med Kærlighedens og Taknemlighe-dens Pen; thi hvor Sygdom eller Nød i en hvilken-somhelst Skikkelse var tilstede, der var Pastor Lange en sikker Gæst. Derfor var det med vemødig Sind, at Børglum og Furreby Menighedens Medlemmer sidste Søndag i kirken modtog Budskabet om deres kære, forhenværende Præst's Død, og det var for enhver, som var en Fader eller en af Hjær-tets kæreste gaaet heden".

Efter en mangeaarig Forlovelse blev han som allerede omtalt den 21' September 1850 gift med Caroline Cathrine Dorothea Hellesen, født den 2' Januar 1820 som Datter af Toldassistent Niels Conrad Hellesen og Anna Dorothea født Dons. Hun var aabenbart i sine yngre Dage mere bestemt af karakter end sin Mand. Hun omtales som lidt flot anlagt, og har vist overhovedet været mere ubunden i sine Ytringer og sin Optræden, end det var Skik i den udpræget borgerlige Familie, hun blev gift ind i. Faa Aar efter Mandens Død havde hun den Sorg med kun 2 Maaneders Mellemlum at miste sine Døtre Mathilde og Emma, to ugifte unge Piger paa kun 24 og 22 Aar. Med sine to overlevende Børn flyttede hun til København, og har hun muligvis i sine yngre Dage været lidt flot, saa viste hun nu den største Økonomi og forstod dog trods smaa kaar at føre et pænt Hus. Hun havde som gift Kone i længere Tid været svagelig og havde vænnet sig til at ligge til Sengs hver anden Dag, hvilket hun lige til sin Død overholdt, naar da ikke en særlig vigtig Fest foranledigede hende til at bryde denne Regel. Hun blev en smuk gammel Kone, der førte sig med Anstand og Værdighed og i Udseende mindede en Del om Enkedronning Caroline Amalie. Hun døde den 12' Oktober 1903.

Hendes to efterladte Børn Nanna Dorothea Valeria Lange, født den 3' December 1852, der er cand. mag. og Registrator ved Landsarkivet for Sjælland, og Sønnen Thorvald Valerius Hellesen Lange, født den 19' Juli 1855, der er Arkitekt, skal som hele denne Generation ikke omtales udførligere her, da min Hensigt som allerede nævnt væsentligst er at fæste Minderne om de forudgaaede Slægter.

Thora Cecilie Henriette Lange blev født den 10' August 1818 og den 26' Oktober 1841 gift med Hans Peter Møller, der samme Aar var blevet udnævnt til Sognepræst til Seber og Aistrup. I dette Sogns Præstegaard, Barner, levede hun "tolv lykkelige og af Gud velsignede Aar" og fødte der 5 Sønner og 1 Datter. I 1858 blev hendes Mand kaldet til Solbjerg-Sundby Menigheder paa Mors og blev i 1860 Provst for denne Øs Søndre og Nørre Herred. Det var en aandelig vakt, ivrig grundtvigiansk Menighed, han fik, og han blev ogsaa selv erklæret Grundtvigianer, støttet og opmuntret dertil af sin Hustru, som fuldtud delte hans religiøse Anskuelser. Da han i 1867 søgte og fik det gode Kald, Jyllinge - Gundsømagle, et Par Mil nord for Roskilde, var det i aandelig Henseende et daarligt Bytte, de gjorde. Befolkningen var sløv og træg, aldeles utilgængelig for sjælelige Rørelser og stillede sig fjendtlig og mistroisk overfor deres Præstefolk. Et bedre Forhold opstod dog under den langvarige Sygdom, for

hvilken hun omsider bukkede under den 25' Marts 1876. Hun blev ramt af en Lammelse, der angreb baade Sjæl og Legeme, laa i mange Maaneder uden at kunne gøre sig forstaaelig ved Tale. Kun ved Tegn og Minespil kunde hun vise, hvad hunønskede, og til Tider troede hun, at hendes fraværende Søn Hans Peter var død, og at dette var Grunden til hendes andre Børns Sorg. Ord og Forsikringer hjalp ikke. Der maatte gentagne Gange sendes Bud til København, og først ved Synet af ham beroligedes hun. Døden kom derfor tilsidst som en Lettelse baade for hende og hendes Omgivelser.

Hun havde i sin Ungdom lidt af Rosen i Ansigtet. Dette var som Følge af denne Sygdom derfor temmelig rødt, og hun havde overhovedet ikke kønne Ansigtstræk, men hun var en godt begavet Kvinde, - blandt andet tegnede hun smukt - og en udmærket Hustru og Moder. Personlig staar jeg i den største Taknemlighedsgæld til hende og hendes Mand. Paa een Undtagelse nær har min Broder og jeg tilbragt alle vore Sommerferier som Skoledrenge i Jyllinge Præstegaard, og den Glans, der stod over disse Ophold, har holdt sig lige til jeg nu som halvgammel Mand skriver disse Minder op. Den Omhu, hvormed der blev vogtet paa os, kunde jo nok til Tider være lidt generende. Det var ikke let for Skoledrenge, som ikke ejede noget Ur, og som netop var stærkt optaget i Marken eller med at ride Heste hjem, hver Time at skulle banke paa Vinduet i Dagligstuen for at vise, at de endnu var i Live. Et strængt Forbud mod overhovedet at komme til Fjorden, maatte vist for hendes egen Skyld hellere ikke have været udstedt. Det generede i ethvert Fald ikke os synderligt - muligvis dog en Gang imellem vor Samvittighed.

De ydre Begivenheder i hendes Mand, "Onkel Møller's", som vi kaldte ham, Liv er i det væsentlige allerede fortalt. Hans Fader Jens

Kristian Møller havde i forrige Aarhundredes Begyndelse tjent en ikke ringe Formue, men den gik i det væsentligste tabt under Pengekrisen 1813; han maatte igen gaa til Søs, men blev senere Vaterschout i Ostindiske Kompagni og samlede igen nogle Penge. Moderen hed Margrethe Thrane og var fra Gudhjem paa Bornholm.

Hans Peter Møller blev født den 11' November 1812, gik i Borgerdydskolen i København, blev Student 1830, cand. theol. med laud 1835 og underviste derpaa i Borgerdydskolen, til han blev ordineret. Som ung havde han lidt en Del af Kirtelsyge og var gentagne Gange blevet opereret. Der synes i hans yngre Dage at have været noget stivt over ham, og egentlig afholdt af sine Svogre og Svigerinder har han ikke været. Der hentydes flere Gange i bevarede Breve til hans Arrogance. Hvis der i hans Ungdom har været noget om det, har det i ethvert Fald senere i hans Liv ganske fortaget sig. Som gammel blev han mild og kærlig og blev næsten forgudet af sine Børn. Ikke blot over for os Drengene, men ogsaa for Vøxne, der trængte til et Rekreationsophold, var Jyllinge Præstegaard et gæstfrit Opholdssted, og i Sommerferien maatte der ofte sættes baade to og tre Plader til Spisebordet for at skaffe Plads til de talrige Besøgende. Det maa have kostet en Del, men noget blev der jo sparet til det, ved at den daglige Levemaade var tarvelig, men dog fuldt tilstrækkelig. Medens Onkel var Præst paa Mors, og versatte han Luthers "Betragtninger", der udkom i 3 Oplag, og desuden flere andre Bøger, der handler om Luther, Melancton, Poul Gerhardt og Philip Jakob Spener. Skønt det ikke lykkedes ham at vække sin sidste Menighed til synderligt aandeligt Liv, skal han dog være blevet ret populær imellem dem ved sin Godgørenhed, som han aldrig selv omtalte. Han døde 68 Aar gammel uden egent-

lig Sygdom, men han synes dog kort før sin Død at have haft en Førudanelse om, at den var nær forestaaende. Den sidste Søndag, han prædikede i Kirken, gik han, efter at Slutningssalmen var sunget, og da Bønnen skulde bedes, atter ned i Kirken og opfordrede Menigheden til endnu at synge: "Jeg lever og ved, hvor længe fuldtrøst, jeg lever til Herren mig kalder". Torsdagen derefter skrev han sin Prædiken til næste Søndag, men følte sig ilde tilpas og gik i Seng. Tilsyneladende uden egentlig Sygdom, blot blivende svagere og svagere døde han allerede Dagen efter, den 26' November 1880, efter med rørende Kærlighed at have taget Afsked med sine Børn. Han og hans Hustru ligge begravede ved Kirken i Jyllinge lige udenfor Koret. Paa Mindestenen over ham staar Ordene fra Beretningen om Høvedsmanden i Kapernaum:
"Manden troede det Ord, som Jesus sagde til ham, og gik bort".

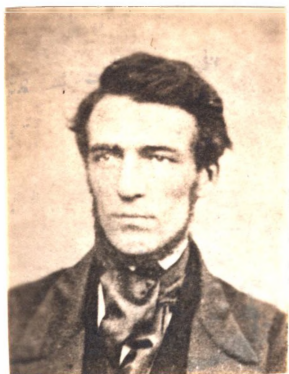

Carl Theodor Lange, der altid blev kaldet ved sit 2' Fornavn, blev født den 26' Maj 1820. Han skal have været det af Børnene, som i det Ydre lignede sin Moder mest. Som pur ung blev han ansat hos det gamle Christianshavnske Firma Jacob Holm og Sønner, og der blev han i over halvtredsindstyve Aar, lige til sin Død. Han var en lille, stilfærdig Mand, med et dæmpet Væsen og uden synderligt Initiativ. Han havde lige til han blev en ældre Mand, en ringe Løn, men han kunde ikke bestemme sig til at søge en bedre Plads, og han var ogsaa saa nøjsom og beskeden i sine Fordringer til Livet, at han ikke behøvede meget for at leve. Da Fader kom til København, boede han i den første Tid hos ham, men der synes af og til at have været et spændt Forhold imellem dem. I ethvert Fald foreligger der senere, fra 1860, en Udtalelse fra ham om, at han ikke under Betingelse vilde bo sammen med Theodor. Onkel havde fra sin tidligste Tid haft den Egenskab at

kaste hele sit Venskab paa en enkelt Slægtning, men naar Nogen eller Noget stillede sig hindrende i Vejen for Omgangen med Vedkommende, blev han fornærmet. Da hans Søster Jette blev forlovet med Strandgaard, var han saaledes meget vred derover og talte i lange Tider ikke til ham. Hans Liv gik i mange Aar aldeles ensformigt. Hver Dag vandrede han fra Forretningen i Strandgade ud til Firmaets Reberbane i Sundbyerne. Han vidste nøjagtigt, hvor mange Skridt der var fra det ene Sted til det andet, da han tidt havde talt dem. En Tid lang gik han altid og pillede Huden af sin venstre Pegefinger, saa den sad i det blodige Kød. Hans Søster Jette forærede ham i den Anledning en Gang til Jul en Tut til at trække over Fingeren, men jeg tror ikke, at det hjalp. Han var i 1862 en Forretningsrejse til Stettin, Danzig, Riga og St. Petersburg og i Begyndelsen af Halvfjerdserne ledsagede han Stoltenberg paa en Baderejse til Ems, men ud over dette er der ingen Oplevelser at berette. En Tid boede han sammen med sin Broder Emil, og efter Faderens Død flyttede han istedet for ham til sin Søster Laura. Først da han kom op i Halvtredserne, fik han saa store Indtægter, at han kunde leje egen Lejlighed og føre Husholdning. Som Husholderske fæstede han en Frøken Caroline Amalie Bubandt, og som en 57aarig Mand giftede han sig med hende, der var 24 Aar yngre end han. Ægteskabet blev meget kortvarigt; ikke synderligt over et halvt Aar efter dets Indgaaelse døde hun af Ørebetændelse, og hvad der sikkert har forøget hans Savn og Ensomhed var, at hun var frugtsommelig. I et Par Aar førte han nu igen sit tidligere stille Liv. Hans væsentligste Adspredelse var, at han Sommersøndage regelmæssigt gjorde lange Udflugter rundt paa Sjælland, og i Reglen inviterede et af de yngre

Medlemmer af Slægten med. Jeg er en af dem, der en Tid hyppigt nød godt af hans Indbydelse, og paa denne nemme og morsomme Maade fik Egne at se, som jeg den Gang ikke kendte. Efter Onkel Møllers Død i 1880 optog han dennes ældste Datter Abel og en ung Pige Amalie Kyndby, der i nogle Aar havde boet i Præstegaarden i Jyllinge, i sit Hus og behandlede dem som sine Døtre. Han var som allerede anført, en meget stilfærdig Mand, og med Aarene udviklede der sig adskillige Særheder hos ham. Opholdet hos ham var vist derfor ikke synderligt livligt for de unge Piger, men de holdt af ham, og han af dem, især af Amalie Kyndby, som han var som en kærlig Fader imod. I adskillige Aar satte han ikke sine Ben i Faders Hus. Han havde af en mig ukendt Grund fattet Uvilje imod min Stedmoder, men en Forsoning, som han selv tog Initiativet til, fandt Sted noget før hans Død. Denne Skete, som hos adskillige Medlemmer af Familien, ganske pludseligt. Han havde ligget et Par Dage, og hans Søster Jette aflagde ham i den Anledning et Besøg. Han følte sig da saa rask, at han stod op, klædte sig paa og gik ind i Stuen for at hilse paa hende, men i det samme han aabnede Døren, faldt han om paa hende, død af et Hjerteslag. Det var den 5' Maj 1887.

Laura Julie Lange, født den 30' Decem-
ber 1823, var som ung meget smuk. Hun var temme-
lig lille, men med en nydelig Figur, et smukt An-
sigt med en fin bøjet Næse og spillende brune Øj-
ne. Som gammel blev hun meget svær, men Ansigtet
bevarede sine smukke Træk. Hun regnedes ikke for
meget intelligent, og hendes Tid var stærkt op-
taget af at gøre Visitter og holde Kaffesladder,
men hun var skikkelig og rar og en selvskreven
Gæst ved alle Familiesammenkomster.

Den 21' Marts 1848 blev hun gift med
Vinhandler Nicolai Christian Nainbail Andrup,
født den 20' Maj 1818. Ifølge Kirkebogen var han
Søn af Arbejdsmand Nicolai Christian Nainbail
og Ellen Christine født Børnholm, men det er
ganske givet, at denne officielle Attest er u-
rigtig. Hans Udseende var saa typisk Andrupsk, at
der næppe kan være Tvivl om, at en Andrup var en
af hans Forældre. Allerede mellem hans Faddere
var der to Andrupere, og efter sin Konfirmation
skal han være blevet adopteret af en Andrup og

fik det samme Efternavn. Om dette er rigtigt, og hvem denne Andrup var, er det til Trods for en Del Umage ikke lykkedes at konstateres; der er en Del Sandsynlighed for, at han aldrig er blevet lovformeligt adopteret, men kun med Familiens Samtykke har antaget Navnet Andrup. I ethvert Fald synes han at være blevet betragtet som en Søn af min Oldafader, forhenværende Farvermester Niels Georg Andrup, og denne Antagelse bekræftes ved, at Vinhandler Andrup i en Ansøgning til Københavns Magistrat i 1838 anmoder om, at hans Broder Nicolai Christian Nainhailmaa indskrives til Oplærelse hos en Fæsbindermester. Min nævnte Oldefader havde foruden flere Sønner to Døtre, hvoraf den ene, Jensine Cathrine i sit Ægteskab med Toldkasserer Frederik Christian Grove blev Moder til min Moder, medens den anden, Sophie Henriette, der blev gift med Vinhandler Jørgen August Carl Hansen, blev Moder til den bekendte Maler Hans Nicolai Hansen, der saaledes er min Moders Fætter. Efter at Tante Lauras Mand var blevet Vintappersvend, rejste han i nogle Aar for Forretningen, men blev derpaa optaget som Kompagnon i sin Halvbroder Nicolai Christian Baltzer Andrups Vinforretning paa Hjørnet af Lille Kongensgade og Kongens Nytorv. I samme Kælder har der været Vinstue lige fra 1723 og er der den Dag idag. Den sidstnævnte Nicolai Andrup, der havde tjent en ikke ringe Formue og som ejede Stedet, hans Forretning var i, blev tidligt blind, trak sig tilbage fra Forretningen og overlod denne til sin Halvbroder og til sin Svoger, Jørgen August Carl Hansen.

Den nævnte "blinde Andrup", som han almindelig blev kaldet og som altsaa var min Moders Onkel, spillede forøvrigt Familien et slemt Puds, idet han, der hele sit Liv havde levet som

Ugift, paa sit Dødsleje lod sig vie til sin Husholderske og Kusine, Frøken Welle, og derved "snød" Familien før en betydelig Formue. Min Moder arvede dog 1500 Rigsdaler efter ham .

Efter denne Digression, der søger sin Berettigelse i, at ovennævnte Træk sikkert ellers ikke var blevne erindrede, vender jeg tilbage til Tante Lauras Ægteskab. Det er ikke før meget sagt, at dette var kundulykkeligt. Efter kort Tids Forløb opdagede hun, at hendes Mand var Kvartalsdranker, og denne Last er som bekendt næsten uhelbredelig i ethvert Fald langt vanskeligere at overvinde end almindelig Drikkesyge. I Reglen var han god og rar, men naar en af Drikkeperioderne indtraadte, blev han voldsom og brutal imod hende. Han overfaldt hende da, og hun skal gentagne Gange have vist Mærker paa sin Hals af hans Fingre. Til sidst gik det hende for vidt, og hun forlangte Separation, men inden denne endnu var blevet fuldbyrdet, fandt hun ham en Dag, hun kom hjem, hængende død i deres Soveværelse. Det var i 1855, og hun stod nu ene med tre smaa Børn, men der var dog efterladt hende saa meget, at hun med Nød og Næppe kunde klare sig. Da hendes Fader nogle Aar senere flyttede til København, boede hun sammen med ham, og efter hans Død hjalp min Fader indtil sit Giftermaal hende med Børnenes Opdragelse. Senere boede hendes Broder Theodor hos hende, og hun slog sig taaleligt igennem til Treds for mange Sorger. Hendes ældste Søn Valdemar var som Barn meget vanskelig at opdrage og som voksen sær og uomgængelig. Han døde adskillige Aar før hun. Hendes Datter Emma, hvis Ægteskab med Skibsfører Adolph Güllich heller ikke var lykkeligt, døde ligeledes. Det eneste af hendes Børn, der overlevede hende og den, der sikkert var faldet heldigst ud, var hendes Søn Otto,

der var cand. pharm. og Materialist i Randers. Til Trøds for alle disse Slag, der vilde have knækket mangan Anden, klarede hun sig dog ganske godt igennem Livet. Naar hun blev ramt, brød hun i Øjeblikket fuldstændig sammen, men hun rettede sig igen forbausende hurtigt og levede videre med sine Smaainteressers af større eller mindre Vigtighed. Hun var et fuldstændigt Leksikon over Familiebegivenheder; kendte hver eneste Fødselsaar og Dag for hvert Medlem og sad ogsaa ellers inde med Oplysninger om Familien, som nu er gaaet tabt. Hun blev 75 Aar gammel og døde 11. Oktober 1901 af en Hjertedegeneration og Asthma.

Niels Emil Lange blev ligesom adskillige andre af sine Søskende kaldet ved sit andet Fornavn, og "Onkel Emil" mindes med et Smil af mange endnu Levende. Han var ikke meget begavet, lignede saavel af Ydre som i Indre sin Søster Laura, men han var "et ejegodt Gemyt", og altfor skikkelig til at være en værdig Skive for de øvrige Familiemedlemmers Drillerier. Hans Godmodighed var saa stor, at han næsten aldrig tog til Genmæle mod de undertiden ret nærgaaende Spydigheder, som han var Genstand for, ikke blot fra de Unges Side. Han havde dog engang vist, at han havde Hjertet paa det rette Sted, idet han var gaaet frivillig med i 1848, var blevet haardt saaret, og hele Kesten af Livet bar Minde omdet. Han var født den 9' Maj 1826, tilbragte som sine Søskende sin Barndom og første Ungdom i Aalborg, og da krigen brøg ud i Marts 1848, gik han med som Frivillig. Efter en meget kort Uddannelse af-

gik han sammen med sin Bataillon til Slesvig og deltog i Slaget den 23' April. Oberstløjtnant Rye, den senere General, foretog sammen med 11' Bataillon det berømte Flankestød mod Fjenden over Bustrup Enge, hvilket i Begyndelsen lykkedes godt, men da Fjenden fik trukket Forstærkninger til, maatte Vore vige, og i det opbløgte Terræn blev Mange saarede og kunde ikke komme tilbage. Mellem disse var Emil, der blev ramt af en Kugle i Benet og taget til Fange. Han blev bragt til Lazarettet paa Gottorp, og da Saaret forværredes, skulde Benet sættes af. Aftenen før dette skulde ske, kom imidlertid en dansk Læge, der skulde udveksles, til Slesvig. Han besøgte de Saarede, talte med Onkel og undersøgte hans Ben. Da han ikke mente, at en Amputation var nødvendig, fik han en Opsættelse udvirket hos de tyske Læger, og Benet kom sig, saa han kunde bruge det Resten af Livet uden Men, om det end bevarede Sporene af Saaret i nogle store Ar, der strakte sig over begge Sider af Læggen. Da Vaabenstilstanden indtraadte, blev han frigiven, men hans Helbred var saa nedbrudt af de udstandne Strabadser, at han ikke mere kunde bruges som Soldat og det varede flere Aar, før han var helt restitueret. Sin Rekonvalescens brugte han til at læse til dansk juridisk Eksamen, som han fik i 1851 med 2' Karakter, og han arbejdede nu i flere Aar paa forskellige Godskontorer, indtil han i 1860 blev Assistent i 1' Revisionsdepartement. Fraregnet, at han af og til med Departementschefen foretog Rejser for at efterse de offentlige Kasser, førte han nu en meget magelig Tilværelse med en daglig Arbejdstid fra 12 - 4. Gagen var ikke stor, men da han i 1880 blev Fuldmægtig, og desuden efter Sørlltenberg havde en Renteindtægt af 400 Kroner, der efter hans Broder Theodors Død steg til det

dobbelte, kunde han med sine smaa Fordringer til Livet komme ud af det. Det er ikke let at give dem, der nu er unge, en Fcestilling om, hvor nøjsom og fordringsløs denne Generation var. Selv som ældre Mand brøede han i et Par smaa, tarveligt udstyrede Værelser, der ofte laa paa en Kvist eller i en Baggaard. Sin Middagsmad spiste han paa et Spisehus og holdt sig selv med tør Kost. Til Tider boede han vel sammen med en af sine Søsken- de, men det var ikke af lang Varighed, og det var først som en Mand i Treserne, at han kom saa vidt, at han kunde leje en Lejlighed og holde en Hus- holderske. Som saa mange enlige Pebersvende, var han ret uordentlig med sin Person. Tøjet var ofte fuldt af Pletter, og Neglene sjældent rene. Hans Hovedlidenskab var at spille l'Hombre, og den dyrkede han med stor Energi. Det var en given Ting, at naar han kom, skulde Kortene paa Bordet, og det blev ofte sent, inden han kunde holde op, men det var sikkert hans lykkeligste Timer, naar han sad ved et l'Hombrebord med en lang Pibe i Munden og en varm Cognakstoddy ved Siden af sig. Han drak ikke meget, men han kunde kun taale me- get lidt, og blot efter et Par svage Toddyer blev han hyppigt vrøvlet og spillede da saa vildt, at Antallet af hans tabte Spil i Reglen oversteg de tre andre Medspillendes. Da der blev spillet lavt, var Tabet dog ikke stort, men hans Undren sig o- ver det Uheld, han sad i, gentog sig fra Gang til Gang.

Da hans økonomiske Forhold havde be- dret sig, lejede han en Kvistlejlighed paa Niels Ebbesens Vej og fæstede en Husholderske, Jomfru Hänschel, der lavede udmærket Mad. Han lærte hur- tigt at sætte Pris paa denne, og det var ham en stor Fornøjelse at invitere Fremmede og traktore paa dem. Tjenstvillig og gæstfri havde han altid været, og det var ret hyppigt, han i sine senere

Aar havde Selskab. Saa fik han imidlertid Sukkersyge, maatte holde Diæt og tage sin Afsked fra Ministeriet, ved hvilken Lejlighed han fik Titel af Justitsraad. Det er betegnende for ham, at han i den Anledning forfremmede Jomfru Hånschel til Frøken, ti, som han sagde, "det ene maa svare til det andet". Han opnaaede endnu at fejre sin 70 Aars Fødselsdag med en stor og vellykket Fest, men kort efter tog Sygdommen Overhaand, bevirkede en delvis Lammelse, og den 18' Juli 1896 døde han.

Om Christian Thorsen Lange

er der kun lidt at fortælle. Han var født den 15' August 1828 og døde den 12' December 1855, altsaa kun 27 Aar gammel, af Underlivsbetændelse. Han skal have vist meget Anlæg for og Lyst til al Slags mekanisk Arbejde og blev derfor sat i Ur-magerlære. Han blev ogsaa Svend, men aftjente derpaa sin Værnepligt og blev Korporal. Der eksisterer et Daguerrotoppi af ham i Uniform som saadan. Han er mørkhaaret med sort Fuldskæg, og ser melankolsk ud.

Naar jeg nu skal til at fortælle om min Fader Frederik Wilhelm Lange, føler jeg mere end ved Omtalen af hans Søskende Vanskeligheden ved at tegne et Billede af ham. Ikke blot vilde jeg gerne gøre det noget fyldigere, og allerede dette er ikke saa ganske let, men først og fremmest er det vanskeligt for mig at stille mig objektivt refererende overfor et Menneske, der har spillet saa stor en Rolle som han for mig, baade legemligt og aandeligt, og hvis Mening om mine Handlinger jeg endnu næsten dagligt spørger mig selv om. Jeg er derfor forberedt paa, at de Familienmedlemmer, hvem disse Erindringer maatte komme for Øje, ikke helt vil kunne slutte sig til min Opfattelse af ham, men jeg har kun at bygge paa mine egne Minder om ham, og saa paa den Brevsamling, der omtales i Fortalen.

Han blev født den 7. November 1830, deltog med sine øvrige Søskende i Overflytningen til

Aalborg og gik i denne Bys Katedralskole. Han blev konfirmeret den 5. Oktober 1845, og en Sang, der blev skrevet til ham ved denne Lejlighed, er endnu bevaret, men er holdt i saa almindelige Udtryk, at der ikke er Anledning til at afskrive den her. Han gik i Gymnasieklasserne, men blev taget ud af Skolen og ansat paa Amtstuen hos sin Fader. Ofte mindedes han det Røre, der var i Byen, da "den jyske Slavekrig" i Begyndelsen af 1848 satte alle Sindene i Bevægelse. Hans Ungdomsaar gik uden større Begivenheder indtil 1851, da det allerede omtalte store Bedrageri af Fuldmægtigen fandt Sted. Ikke blot maatte han i den Tid arbejde 14 d 16 Timer dagligt, men da Sagen var opklaret, og Bedstefader havde taget sin Afsked, stod han paa bar Grund. Mange Aar senere skriver han, at da var han ved at tabe Modet, naar han tænkte paa Fremtiden. Hans Svoger Andrup foreslog ham at gaa i Vintapperlære, men det afviste han med god Grund og begyndte at læse til Præliminæksammen. I 1852 rejste han til København og kom til at bo sammen med sin Brøder Theodor. Aaret efter oplevede han den store Koleraepidemi, der rasede i Byen, og har i Breve til sin Svoger Julius Strandgaard givet et interessant Øjebliksbillede af den uhyggelige Stemning i Byen. Hans Søster Lauras ulykkelige Ægteskab voldte ham megen Bekymring, og da hendes Mand i 1855 var død, flyttede han sammen med hende og opdrog hendes tildels ret vanskelige Børn. Hun har engang udtalt, at det var de lykkeligste Aar i hendes Liv, da hun boede sammen med ham. I 1853 var han blevet ansat i Finanshovedkassen, og der blev han til 1857, da han blev Canoellist i Kontoret for udenlandske Betalinger, hvor han blev til sin Død. Omtrent samtidigt fik han Ekstraarbejde i "Den sjællandske Bondestands Sparekasse", der var ble-

vet oprettet i 1856, og hvis Stifter Prokurator Alberti var ham meget bevaagen. Da hans Søster Jette i 1860 blev gift, flyttede Bedstefader, som allerede omtalt, sammen med sin Datter Laura og min Fader, men omtrent fra den Tid begyndte Faders Helbred at svækkes. Han klager over Kongestioner til Hovedet og Svimmelhed, kan ikke sove om Natten og arbejde om Dagen. Han bruger Brøndkur, men det hjælper ikke, og tilsidst er han saa nervøs, at han kommer til at ryste, hver Gang han prøver at spille Klaver. Ikke desto mindre paatager han sig endnu mere Arbejde, idet han hver Søndag arbejder hos Stoltenberg, der, som det senere vil blive omtalt, var gift med hans Faders Kusine. Stoltenberg var allerede den Gang en rig Mand, men var aabenbart ikke afholdt af Familien, der undgik ham saa meget som muligt; Fader omtaler saaledes, at han i tre Aar ikke havde sat sine Ben i hans Hus. Nu lærte han ham nærmere at kende og kom næsten mod sin Vilje til at staa paa en god Fod med ham. Efter Arbejdet blev han hver Søndag trakteret med Vin til 8 Rigsdaler Flasken og Julekage, men selv rørte Stoltenberg det ikke. Til Tider blev det udførte Arbejde godt betalt, til andre Tider saa knebent, at Fader protesterede. En ikke ringe Tid tog det Fader at besørge de mange Kommissionsforretninger, han fik overdraget af Familiens udenfor København bosatte Medlemmer. Det var en Selvfølge, at hvis der skulde skaffes en Oplysning, bestilles nogle Varer eller lignende, saa henvendte man sig til Fader, og som den tjenstvillige Mand, han var, udførte han det beredvilligt, men det kneb undertiden haardt for ham at finde den nødvendige Tid dertil.

Saa indtræder den store Begivenhed i hans Liv, at han den 22^e Januar 1862 bliver for-

lovat med Hansine Georgia Grove, Datter af da-
værende Chef for 2' danske Toldrevisionskontor,
Frederik Christian Grove og forlængst afdøde
Hustru Jensine Cathrine Marie Andrup. Forlo-
velsens Historie foreligger udførligt fortalt i
de bevarede Breve, og da disse synes mig karak-
teristiske baade for Brevskriverne og Tiden, af-
skriver jeg dem her. Først er der et Brev af 27'
Januar 1862 fra Bedstefader til hans Datter Jet-
te, der den Gang boede i Odder. "At Vilhelms For-
lovelse har bragt et helt Røre i Familien, kan du
vel begribe. Du kender jo Hansine saa godt, at jeg
ikke vil yttre andet om hende, end at hendes Væ-
sen har, siden du er rejst, forandret sig betyde-
ligt til hendes Fordel, og at hun i mine Øjne er
en ret vakker Pige. Kammerraaden (Grove) og hans
Søster er meget glade over Partiet, og for mit
Vedkommende glæder jeg mig ogsaa derover". I et
senere Brev fortælles de nærmere Omstændigheder
ved Forlovelsen. "Du har Ret i, at det var en glæ-
delig Begivenhed med Vilhelms Forlovelse; ogsaa
jeg havde tidligere ventet det, men da det trak
saa længe ud, havde jeg opgivet Tanken derom. Vi
var netop hos Groves om Aftenen den 22' Januar,
og medens vi sadde ved Spillebordet i Dagligstu-
en, havde han talt med Hansine, uden at vi Andre
mærkede noget; næste Morgen gik han hjemnefra som
sædvanlig, og jeg troede, at han gik hen til Al-
berti; jeg blev derfor meget forundret over at
se Vilhelm en Timestid derefter komme ind i mit
Værelse med en højtidelig Mine, men blev naturlig-
vis meget glad, da han fortalte mig, at han hav-
de været inde at tale med Grove og faaet hans
Samtykke til Forlovelsen. Om Eftermiddagen, da
jeg antog, at Grove havde sundet sig ovenpaa Mid-
dagsmaden, gik jeg ind for at hilse paa ham, men
maatte ikke slippe bort, hvorfor han fik Bud efter
Laura, Theodor og Emil, saa at vi atter var der

om Aftenen og ved Berdet drak de Forlovedes Skaal i Champanie. Forlovelsen blev imidlertid ikke bekendtgjort for den øvrige Familie førend om Lørdagen. Da Hansens (Vinhandler og gift med Groves Kones Søster, Sophie Henriette Andrup) og Groves tidligere havde aftalt at samles en Gang om Ugen, til hvilke Samlinger vi engang for alle er indbudne, og Touren altsaa tilfaldt Hansen Onsdagen efter Forlovelsen, ventede vi naturligvis, at der vilde ske noget festligt, og havde derfor pyntet os, men vi blev højlig skuffet, ti der var ikke den mindste Festlighed; kun ved Slutningen af Aftensmaaltidet, hvorved der var serveret med Smørrebrød, The og Øl, kom Hansen med et Glas tynd Rødvinstoddy og udbragte de Forlovedes Skaal". Skuffelsen over den tarvelige Beværtning lyser tydeligt ud af denne Beretning, og det er med ikke ringe Selvfølelse, at han senere fortæller, at ved det Forlovelsesgilde, han gav, "opvartede vi med Punsch, Biskop og Rødvin, saa at enhver af Gjæsterne kunde vælge efter Behag".

Fra Fader selv forligger ogsaa en udførlig Meddelelse om Forlovelsen, og denne giver saa gode Bidrag til hans Karakter, at jeg anfører den i sin Helhed. Han begynder lidt mærkeligt, naar man betænker, at han skriver til sin bedste Ungdomsven og nuværende Svoger: "Det vil rimeligvis interessere dig at erfare, at jeg er blevet forlovet med Hansine Grove, og at jeg ....., ja Resten kan du slutte dig til. At det ikke er sket før, hidrører dels fra den store Forskel i vor Alder og dels fra min Sygdom. Herhjemme er Alle glade og fornøjede over denne Begivenhed, der naturligvis har været forudset i dens mindste Detailler. Hvor glad og lykkelig jeg er, behøver jeg ikke at beskrive; jeg er omtrent, som du var. Svaret har aabenbart indeholdt en Bemærkning om, at Forlovelsen ikke kom uventet, ti nogle Dage

senere skriver han: "Du har gjættet rigtigt, naar Du har troet for 2 Aar siden, at det vilde ske; thi allerede den Gang var min Beslutning taget, og min Handlemaade fast bestemt. Hvad der afholdt mig fra at bringe min Beslutning til Udførelse, var foruden min Sygdom den Omstændighed, at Hansine næsten aldeles ikke kendte Verdenslivet og saaledes saa godt som ikke havde truffet andre Mennesker, hvormed jeg omtrent kunde sammenlignes, og dette vilde jeg fremfor alt have. I de sidste Aar har hun ikke været saa lidt ude blandt Folk, og saaledes er den Hindring for min Beslutnings Udførelse ryddet tilside. Angaaende min Sygdom har jeg, saa meget det stod i min Magt, indhentet Oplysninger. At jeg i Oktober bad Dig sige mig Besked om min Sygdom, var ene og alene af den Grund, thi det vilde være mig en skrækkelig Tanke at have gjort Hansine til Sygevogterske, og havde jeg ikke gennem Dig og Andre erholdt nogenlunde Beroligelse i den Henseende, da havde jeg ikke vovet at binde hende til mig, dertil er jeg ikke egoistisk nok, og dertil holder jeg altfor meget af hende. Nu kan Du tænke Dig til, hvad min Sygdom har været for mig, den har været tungere, end Nogen har anet. Det kneb for Resten for mig at holde Tiden ud ovre hos Eder, og en Gang havde jeg nær røbet mig; det var nemlig en Dag, da Du furede Hansines Skammel, den hun havde foræret Eder, henad Gulvet. Da blev jeg lynende gal i Hovedet, men jeg holdt mig dog. Jeg har tilfældigt erfaret, at Laura har skrevet til Jette, at det Besynderlige i Hansines Væsen og Optræden ligeoverfor Fremmede ganske erfaldet bort. Jeg kender ikke Grunden, hvorfor Laura har skrevet dette, thi det er ikke sandt; noget har hun vel forandret sig i den Retning, men mere kan man heller ikke sige, og jeg finder nemlig, at det er en Dumhed af Laura at sige det, som hun

ikke kan mene. Har hun indbildt sig, at jeg er blind, og derfor maaske har villet dække min Svaghed, da har hun taget aldeles fejl. Jeg holder af Hansine, som hun er, og jeg smigrer mig med at kjende hendes svage som hendes gode Sider, og jeg forsikrer Dig for, at de sidste ere langt cvervejende, om de end ikke ere saa let at lægge Mærke til".

Jeg har citeret dette Brev saa udførligt, fordi det forekommer mig at give et godt Billede af Faders Karakter; hans Omtanke og Hensynsfuldhed mod Andre, selv hvor saa meget stod paa Spil for ham selv, og samtidig hans Iver, næsten Hidsighed, for at gendrive sin Søsters Bemærkninger, der aabenbart er blevet fremsatte i den bedste Mening. At Moder har haft en genert, næsten sky Optræden synes at fremgaa med Tydelighed af Bedstefaders Omtale af hende, men det skyldes sikkert det klosteragtige Liv, hun havde ført. Da hun blev forlovet, var hun ikke stort over 19 Aar, født den 14' Oktober 1842, medens Fader var 12 Aar ældre. Hun var eneste Barn, hendes Moder døde, da hun var lille, og hendes Opdragelse blev da ledet af en gammel Søster til hendes Fader, "Tante Thrine", som vi Børn kaldte hende. Foruden denne Søster havde hendes Fader en anden Søster, der blev gift med den i sin Tid bekendte Redaktør af Kjøbenhavnsposten Grüne, men udover disse havde hun ingen nær Familie. Hun levede derfor i et intimt Samliv med sin Tante og sin Fader, og betegnende er det, at da han i 1862 maatte rejse til Frederikshavn for at revidere en Toldkasse, havde de ikke tidligere været skilt fra hinanden en hel Dag. At hun ogsaa har været ganske uvøvet i Brevskrivning, kan man slutte deraf, at det Brev, hun i Anledning af sin Forlovelse sendte sin nye Svigerinde Jette, var det første Brev, hun i sit Liv havde skrevet.

At Fader var lykkelig, fremgaar af alle de Breve, han skriver i dette Tidsrum. Ogsaa hans Helbred bedredes, men før helt at faa Bugt med sine nervøse Onder, blev det tilraadet ham at ligge paa Landet, og han lejede da et Kvistværelse ude paa Strandvejen, tæt ved Charlottenlund; ved et mærkværdigt Tilfælde var det i det samme Hus, hvor Groves boede! En ubehagelig Tildragelse havde han dog i denne Sommer, idet det kom til alvorlige Rivninger med hans tidligere gode Ven, daværende Fuldmægtig i Kontoret for udenlandske Betalinger, senere Departementschef Andersen, og det varede længe, inden det fordums gode Forhold blev genoprettet.

Fra Svogeren og Søsteren i Odder fik de Nyforlovede i Somrens Løb en indtrængende Opfordring til at besøge dem, og det manglede selv følgerigt ikke paa Lyst til at efterkomme den, men i de Tider var det ikke passende, at Forlovede rejste sammen. Selv en snedig udtænkt Plan om at lade Jette skrive til Tante Thrine, for at faa hende til at gaa ind paa Forslaget, strandede paa Visheden om det haabløse i den. Om Efteraaret døde saa Bedstefader, og Fader fik et ikke ringe Vrøvl med Ordningen af hans Efterladenskaber. Af Penge blev der ca 400 Rigsdaler til hvert af Børnene, men Fordelingen af Møblerne voldte ikke ringe Besvær og adskillig Misfornøjelse hos nogle af Arvingerne, hvilket foraarsagede Fader ikke saa lidt Ærgrelse. Hans Helbred gik igen ned ad Bakke, og i et Brev omtrent fra denne Tid findes der det næsten fortvivlede Udraab: "Hver Linje, jeg skriver, er kun med Anstrengelse bragt frem, og jeg skriver og skal skrive hele mit Liv". - Saa gik det igen bedre og han tænkte for Alvor paa at gifte sig. Han lejer en pæn Treværelseslejlighed i Dannebrogsgade 21 - 1' for 150 Rigsdaler aarligt. "Det er rigtignok vel meget, men

havde Lejligheden ligget inde i Byen, havde den kostet 200 Rigsdaler". Der er ganske vist den Skavank ved den, at det er vanskeligt at faa en Pige, der vil tjene saa langt udenfor Byen, men de kommer dog over den Vanskelighed, og Grundlovs dagen, den 5' Juni 1863, fører han sin unge Hustru ind i det nye Hjem.

Livet laa nu saa lyst for ham som aldrig før, og at han nød Øjeblikket, vidner mange Udtryk i Brevene om, men det varede dog ikke længe, før Udsigterne formørkedes. 1863 var jo et uroligt, truende Aar, og foruden Landets ulykkelige Stilling, der gik ham nær til Hjertet, havde han ogsaa Modgang i sine private Forhold. Forinden Sommeren gik til Ende, var de dog først et meget vellykket Besøg hos Svogeren og Søsteren i Odder, men omtrent samtidig søgte og fik hans Svigerfader Toldkassererembedet i Aarhus, og det har selvfølgelig været et stort Savn for Moder at skilles fra den Fader, hun hele sit Liv igennem har staaet saa nær. Saa beklager Fader sig i bitre Udtryk over, at han efter sit Giftermaal har mødt saa megen Kølighed, næsten Uforskammedhed fra Folk, han tidligere har omgaaedes, at han helt har trukket sig tilbage fra Omgangen med dem.

Efter Frederik den VII's Død, blev den politiske Situation jo meget truende, og i vidtløftige og interessante Breve fortæller han Strandgaard om Forholdene og Rygterne i Hovedstaden. Uheldigvis er de ganske uenige i Politik. Fader finder, at Kongen ikke burde have underskrevet Fællesforfatningen, og i Anledning af de forestaaende Indkaldelser til Hæren, bruger han den Vending, at Onkel med Sværdet i Haand kan komme til at forsvare sit Partis Program. Det tager denne ham meget ilde op, og i Vinterens Løb udviklede der sig en ivrig Diskussion om, hvem

der er Skyld i Danmarks Ulykke. Den antager til sidst saa bitre Former, at Onkel endogsaa skriver: "at Forskellen fra hele hans Tankegang er saa stor, at de ikke rigtig maa kunne sympatisere mere, selv i mange blot almenmenneskelige Ting". Fader svarer skarpt, men ender med at sige, at Onkel vedbliver at staa for ham som tidligere, og da Tyskerne rykker ind i Jylland, foreslaar han, at Onkels Kone med deres to Smaapiger skal komme til København og opholde sig der, medens Onkel selv gaar med som Læge. Striden dør hen, og det gamle venskabelige Forhold indtræder paany.

Den 28' Marts 1864 fødtes deres første Barn, Nedskriveren af disse Erindringer. Fødslen var ret langvarig, og efter den indtraadte en let Blødning, der voldte stor Skræk, men heldigvis hurtigt fortog sig. Fader har selv fortalt, at denne 28' Marts var en af de gladeste Dage i hans Liv, ikke blet paa Grund af at han fik sin førstefødte Søn, men ogsaa fordi Rygtet om Tyskernes Forsøg paa Øverrumpling af Dybbøl Skanserne tidligt om Morgenen, op paa Dagen spredtes over Byen og naturligvis fremkaldte stor Begejstring, idet man i Almindelighed troede, at Tyskerne havde stormet og var slaaet tilbage. Da Moder ikke var stærk nok til selv at amme, maatte der holdes en Amme til Barnet, og dette var Budgettet ikke beregnet paa. Der maatte spares, og efter 2 Aars Forløb flyttede Familien til Brogade, hvor den næste Søn Viggo blev født den 22' Februar 1866.

Desværre ophører omtrent paa dette Tidspunkt i det væsentlige den Kilde til i Detailler at følge Faders Liv, som hans Breve udgør. Efter Krigen nedsatte Onkel sig som Læge i Sundbyerne paa Amager, og dermed faldt Korrespondancen selvfølgelig bort og erstattedes af den personlige Omgang. Om de følgende nærmeste Aar er der derfor ikke synderligt af Interesse

at fortælle. Hver Sommer rejste Moder med sine Smaadrenge til Aarhus at besøge sin Fader, og da han i Begyndelsen af 1869 tog sin Afsked og flyttede til København, lejedes der i Fællesskab en stor Lejlighed ved Nørrevold. Samlivet varede dog kun ganske kort; faa Maaneder efter Indflytningen døde Bedstefader af et apoplektisk Anfald, og saa maatte Familien igen bryde op og lejede Lejlighed paa Vodroffsvej Nr.7. Her rantes Fader saa af den største Sorg, der kunde ramme ham. Efter den 16' Maj 1870 at have født en Datter, der efter sin Moder fik Navnene Hansine Georgia, blev Moder smittet af Barsel-feber og døde den 25' Maj. De nærmeste Aar derefter var Fader en fuldstændig knækket Mand, og hans Helbred forværredes saa meget, at han selv ventede hurtigt at følge sin Hustru. I Begyndelsen styrede den gamle Frøken Grøve hans Hus, men hun viste sig ganske uegnet til at opdrage Smaabørn, og i Juni 1871 tiltraadte Frøken Hansen, en Datter af deres gamle Venner fra Aalborg, Proprietar Hansens paa Scheelsminde, Pladsen hos ham som Husbestyrerinde. For at spare var han nu flyttet til Wildersgade 22 - 2', i samme Sted hvor hans Søster Laura boede, og der blev Familien i mange Aar, skønt Lejligheden var lille og daarlig, og Luften, grundet paa en Kostald i Gaarden, alt andet end god. I Begyndelsen af Halvfjerdserne maatte han hvert Aar gøre en Baderejse til Ronneby; Kuren der hjalp ganske vist noget, men det gik meget langsomt fremad, og Matheden og Svimmelheden var til Tider saa overvældende, at det var ham umuligt at arbejde. Og dog maatte han gøre det, ti hans pekuniære Forhold var paa den Tid daarlige. Amme var der blevet holdt til den nyfødte lille Pige, Sygdommen kostede mange Penge, og i den Tid blev han sikkert udsat for en Fristelse, som mangan anden var lukket under for. Han har ganske vist

aldrig selv talt om den, men jeg har hørt flere omtale den Episode, jeg nu skal fortælle. Naar der faldt Hentydninger til den i hans Nærværelse, kom Fader gerne med en afvisende Bemærkning uden dog direkte at benægte dens Rigtighed. Hos Stoltenberg, med hvem han stadig stod i Forbindelse og som forøvrigt havde antydet, at han vilde betænke ham i sit Testamente, var der en norsk Dame, en Frøken Ragna Wold, i Huset, Hun skal have været en Slægting af ham, blev i ethvert Fald af ham betragtet som en Plejedatter og arvede senere betydeligt efter ham. Denne Dame, der omtrent var paa Alder med Fader, havde fattet en varm Interesse for ham, der den Gang var i Begyndelsen af Fyrreerne, og forøvrigt en pæn Mand med et smukt Ansigt. Tilmed var han jo i en anset Stilling, der under gunstige Omstændigheder kunde føre ret højt, og alt tyder paa, at hun ikke havde noget imod at blive hans anden Kone. Hvor tydeligt hun har tilkendegivet denne Tilbøjelighed, tør jeg ikke udtale mig om, men vist er det, at da han den 19' Februar 1873 giftede sig med Frøken Jane Hansen, tabte hun al Interesse for Fader og hans Børn og udtalte sig nedsættende om hans nye Kone. Aaret efter blev der i Stoltenbergs Testamente til den Fader og hans Søkende tildelte Kapital knyttet den ydmygende Bestemmelse, at kun Renterne maatte udbetales dem, saa længe de levede, medens Kapitalen efter deres Død skulde deles mellem Børnene. Det var den almindelige Opfattelse i Familien, at Frøken Wold havde faaet Stoltenberg til denne Forandring, og at den skyldtes hendes Harme over at være blevet tilsidesat.

Som allerede omtalt var Faders 2' Kone Jane Caspare Hansen en Datter af Proprietær Hans Hansen og Talke Margrethe født Fibiger. Hun var født den 21' Maj 1836, altsaa den Gang

ikke helt ung, men hun var en dygtig, flittig Husmoder, der med stor Pligtopfyldelse paatog sig ikke lette Hverv at opdrage tre Stedbørn. Selv, da hun den 16' Juli 1874 havde faaet en lille Pige, der fik Navnet Talke Margrethe Cathrine, gjorde hun saa lidt Forskel paa sin egen Datter og Hansine, at Folk, der ikke vidste, at denne ikke ogsaa var hendes eget Barn, udtale deres Overraskelse og Beundring, naar de erfarede det.

I Begyndelsen af Halvfjerdserne var Fader 2 eller 3 Gange en Tjenesterejse til Berlin, idet han ledsagede daværende Departementschef Levy, som af Regeringen blev sendt ned for at hente den Afløsning af Øresundstolden, som Preussen betalte. Det var ham naturligvis en stor Fornøjelse at se den tyske Storstad og deltage i flere fine Middage hos Gesandten Quaade. Han nød ogsaa den Ære at blive afbildet i et af den Tids Vittighedsblade, som bragte et Billede af de med Millionerne hjemvendende Embedsmænd, der var fremstillede som Jason og Argonauterne med det gyldne Skind. Paa Hjemvejen fra Berlin fik han en alvorlig Forskrækkelse, idet en Vadsæk, som indeholdt en halv Million Kroner i Værdipapirer, og som var betroet i hans specielle Varetægt, et Øjeblik var kommet ham af Hænde, idet en anden Rejsende greb den, skønt den stod umidælbart ved Siden af Fader, og forespurgte en tredje Rejsende, om det ikke var hans. Som et Lyn var Fader selvfølgelig over den og slap den nu ikke mere ud af sin Haand.

Efterhaanden bedredes Faders pekuniære Forhold noget, dels ved at han i 1874 blev Kontorchef, og rykkede op paa den for os nu latterlige lille Gage af 3200 Kroner, og dels ved at hans Løn i "Bøndestændens Sparekasse" blev betydelig forhøjet som Tak for, at han havde opdaget Carl Albertis Snyderier med Svovlsyrefabriken i

Kastrup. Ogsaa hans Helbred blev efterhaanden bedre, om han end stadigt maatte arbejde mere, end han godt kunde taale. Hans Dag gik meget regelmæssigt; om Morgenen var han i Sparekassen fra Kl. 9 - 11 $\frac{1}{2}$, saa i Ministeriet til godt 4, men i Halvfjerdserne maatte han ofte igen i Sparekassen om Aftenen et Par Timer, og det var først, da han var en ældre Mand, at dette Aftenarbejde helt ophørte. Selskabeligheden hjemme var ikke stor, og det var nærmest et Offer, Fader bragte, naar han deltog i den. I mange Aar var det en staaende Regel, at hveranden Søndag Aften tilbragtes hos Familien Strandgaard, men udover det var Omgangen kun ringe og indskrænkede sig væsentligst til en ugentlig 1'Hombreaften med Brødrene og enkelte andre.

I sin Ungdom skal Fader have været ret indifferent i religiøs Retning, men efterhaanden blev han en oprigtig troende Kristen, og især efter at nuværende Holmens Provst H.M.Fenger var blevet Præst ved Vor Frelzers Kirke, sluttede han sig inderligt til ham og Menigheden. Faa har som han ladet sit Forhold til Gud og sin Trø været bestemmende for alle sine Handlinger. Han var en meget godgørende Mand, ikke blot saa vidt hans indskrænkede Midler tillod, men ogsaa med Raad og Daad. Saa snart det gik galt for en eller anden i Familien, var det Fader, man henvendte sig til. Han skulde støtte i Øjeblikket, og han skulde skaffe en Plads, som Vedkommende kunde leve af i Fremtiden. Tidt lykkedes det ham ogsaa, og mange er de, der kan være og har været ham taknemmelige for, hvad han har gjort for dem, men undertiden led han selvfølgelig Skuffelser og fik Utak for sin Hjælpsomhed, og saa kunde han græmme sig i lange Tider. Han var overhovedet af den Slags, der, naar en Ting optager dem, kun har den i sine Tanker og uafsladeligt ruger over den

og undersøger den fra alle Sider. Saa var han taus og indesluttet, kunde ikke sove om Natten, og i den Tid var det heldigt at forstyrre ham saa lidt som muligt. Ved den stadige Appelleren til hans Hjælp og Raad fik han maaske efterhaanden den Vane lidt for hyppigt at ville bestemme for Andre; ogsaa af og til, hvor det ikke var paakrævet, og det indbragte ham undertiden nogle Ubehageligheder, som han tog sig meget nær, ligesom han overhovedet var en strengere Dommer over sig selv end andre var det.

Efterhaanden som hans Helbred gik frem, bedredes hans, oprindeligt tunge Sind, og hans Humør hjemme var godt og ligevægtigt. Opstod der en mindre Uoverensstemmelse, gik han afvejen, og lod Andre faa deres Vilje, men var det en alvorligere Ting, Konflikten drejede sig om, forstod han med Bestemthed og Overlegenhed at sætte sin igennem. Folk, der kendte ham flygtigt og derfor dømte ham efter hans alvorlige Ydre og bestemte udtryksfulde Blik, kunde ofte blive helt overraskede, naar de opdagede, hvor livlig han kunde være. Han fortalte ikke sjældent morsomme Historier eller sang komiske Viser, hvortil han akkompagnerede sig selv paa Piano eller Guitar. I Begyndelsen af Firserne boede en Nevø af min Stedmoder, senere Direktør for Skibsværftet i Helsingør, Severin Bindsbøll, i Malmø. Han kom hyppigt til København Lørdag Aften for at blive Søndag over og overnatte hos os, og saa gik det løs med Bellmanns Sange, "Gluntarne" o.s.v. til lige saa stor Fornøjelse for de Udøvende som for Tilhørerne. I sine unge Dage havde han læst en Del og overhovedet været stærkt littrært interesseret. I Aalborg havde han været en ivrig Dilettantskuespiller og han nærede hele Livet igennem en stærk Interesse for Teatervæsenet, saa stor at han endogsaa sammen med sin Ungdomsbekendt, senere

Finanshovedkasserer Carl Jansen, der blandt andet har skrevet "Store Bededagsaften", oversatte og bearbejdede et Par Komedier, "Et Løfte" og "Casimir", der blev opførte paa Folketeatret, og af hvilke den førstnævnte gjorde stor Lykke. De indbragte ham dog ikke andet end, at han en Række Aar igennem havde Friplads i Teatret.

Hvis jeg skal nævne det Træk, som synes mig det fremherskende hos Fader, saa var det Hensyntagen til Andre. Han sagde en Gang, at den rette Dannelse bestod i at anerkende Andres Ret og at tænke paa, at denne ikke blev krænkert. Selv udøvede han vel denne Regel saa fuldt, som noget Menneske kan, men han forlangte den ogsaa praktiseret af sine Nærmeste, og det kunde jo nok falde lidt besværligt for unge Mennesker. Overfor Fremmede var han altid overbærende og undskyldende, men med sine Egnets Opførsel var han meget nøjeregnende og paatalte overfor dem Ting, som han fandt fuldt naturlige hos Andre. Han virkede altid ved sit Eksempel, og skulde en gammel Tante følges til Sporvognen eller lignende, kunde det ske at vedkommende unge Menneske, der var udsat til dette Hverv, knurrede over at blive afbrudt i en langt behageligere Underholdning; saa kunde Fader uden at bemærke videre tage sit Tøj og selv udføre det uvelkomne Hverv. Den Slags Ting virkede langt bedre end vidtløftige Bebrejdelser.

Som jeg har søgt at skildre Fader her, staar han for mig, da jeg begyndte at komme til Skelsaar og Alder, altsaa i det væsentlige fra Firserne. Til denne Periode knytter sig Erindringen om Christiansborg Slots Brand den 3' Oktober 1884. Fader, der havde Kontor i Mellembygningen mellem Slottet og Kancellibygningen, blev straks hentet, ti i Skabe, der var indmurede i selve Slottets Mure, gemtes Obligationer til et Beløb

af 60 Millioner Kroner. Det var et ikke ringe Arbejde at faa disse bragt i Sikkerhed under tilbørlig Kontrol, og det er nærmest et Vidunder, at intet forsvandt. Endnu flere Uger efter Branden savnedes der et Par Hundrede Tusinde Kroner, men ogsaa disse kom tilstede, og der manglede ved den endelige Revision ikke een Obligation.

I Midten af Firserne brød Familien op fra det af den i mange Aar foretrukne Kvarter, Christianshavn, hvor den efter Wildersgade havde boet først i Strandgade 50 og senere paa 3' Sal i det gamle Apotek, Torvegade 19, og slog sig ned paa Frederiksberg, hvor den blev Resten af Faders Levetid. I adskillige Aar boede vi paa Mynstersvej Nr. 5, og her blev som Pensionærer optaget først min senere Svoger Conrad Spleth og senere ogsaa hans to Brødre. Da Hansine blev forlovet med ham, blev Omgangen med hans Forældre mere intim, og det var nu en staaende Regel, at Familien tilbragte Sommerferien hos Godsforvalter Spleth paa Skjoldenæsholm ved Ringsted. I 1890 havde Fader den Glæde at opfriske sine Ungdomserindringer og for sidste Gang besøge sin Barndoms By, Aalborg. Efter først at have boet nogen Tid sammen med sin yngste Søn, Viggo, der den Gang var ved Nationalbanken i Aarhus, rejste han til Aalborg, besøgte de gamle kendte Steder der og i Omegnen og traf ogsaa adskillige af dem, der havde været unge sammen med ham.

I 1896 blev Hansine gift og flyttede med sin Mand, der var Birkefuldmægtig, til Fejø, og der paafølgte nu adskillige Besøg der. Mange blev det dog ikke, men inden katastrofen indtraadte, fandt der en Fest Sted, der var Kulminationen og Afslutningen paa de lykkelige Dage. Den 19' Februar 1898 fejrede han sit Sølvbryllup med sin anden Kone ved en stor Fest paa Skydebennen, omgivet af sine Børn, Slægtninge og Venner.

Alt tegnede da til, at der endnu kunde beredes ham en Række tilfredse Aar. Hans økonomiske Forhavde bedret sig og voldte ham nu ikke mere Bekymring. Hans ældste Søn var forlovet, hans yngste gift; begge Svigerdøtre faldt i hans Smag. Hans Helbred var det bedste, det nogensinde havde været, kort sagt, alt tegnede til en lys Alderdom. Da fødte Hansine den 26' September 1898 en Datter. Fødslen gik normalt, men Moderen blev daarligere og daarligere; en Infektion havde fundet Sted, den gav sig Udslag i Lungebetændelse og den 23' Oktober døde hun pludseligt af en Blodprop, i samme Alder og af samme Sygdom, som havde kostet hendes Moder Livet da hun blev født.

Det Slag knækkede Fader. Ikke blot var Hansine hans kæreste Barn, og den der i Sind lignede ham mest, men han følte sig utvivlsomt ogsaa gennem hende stadigt knyttet til sin første elskede Hustru som ved et levende Baand. Om han end til Tider for en flygtig Betragtning var ret uforandret, begyndte allerede et Par Maaneder senere de første Symptomer paa den Sygdom, der skulde lægge ham i Graven, at vise sig. Ved Juletid klagede han over Appetitløshed og Fordøjelsesbesværligheder. Det viste sig ved gentagne Maveudpumpninger, at Maden kun meget ufuldkomment gik over i Tarmen, og efter kort Tids Forløb blev det nødvendigt, at alt Maveindhold flere Gange dagligt blev udpumpet. Det gik imidlertid stadigt ned ad Bakke; Kræfterne tog af; en fornyet Lægeundersøgelse viste, at en Operation var tvingende nødvendig. Som et lille Træk, der viser, hvor stor Faders Omtanke for Andre var, kan her anføres, at da han, som en udmattet og døds syg Mand kørte til den Klinik, hvor Operationen skulde foregaa, insisterede han paa straks selv at betale Droschen, da det maaske kunde blive glemt at refundere hans Nevø, som ledsagede

ham, Beløbet, hvis han ikke overlevede det Fore-
staaende. Operationen blev foretaget af Profes-
sor Rovsing og viste, at der fandtes udbredte
Kræftsvulster i Maven, saa at Helbredelse var u-
delukket, men Fader blev forskaanet for yderli-
gere Lidelser, idet han, uden at være kommet rig-
tigt til Bevidsthed efter Narkosen, døde samme
Dag, den 28' Marts 1899, 35-Aarsdagen efter den
Dag, han engang havde kaldt en af sine lykkelig-
ste.

Saaledes endte Fader sine Dage, men om
alle de pinlige Minder, der knytter sig til den-
ne Tid, og om det Savn, han i vide Krese efter-
lod, er det ikke Stedet at tale udførligere her.
En af dem, han i sin Tid, og uden at Nogen af hans
nærmeste anede det, havde hjulpet, udbrød, da han
fik Efterretningen om Faders Død: "Han var det
bedste Menneske, jeg har kendt", og til denne Dom
vil alle de, der har været Vidne til hans Godhed
og Uselviskhed, slutte sig. Fejl havde han selv-
følgelig. Det er allerede antydnet, at han maaske
af og til for tidt blandede sig i Andres Forhold,
men det stammede utvivlsomt fra hans Lyst til og-
saa at faa Andre til at handle, som han ansaa
for rigtigt. I sin Ungdom havde han været ret
tilbøjelig til Hidsighed, og selv i hans modne
Aar kunde det undertiden knibe for ham at behers-
ke sig, men da han blev en ældre Mand, var det
yderst sjældent, det skete, og var det hændt,
var han den Første til at indrømme og beklage det.
Han kendte sine Mangler og var ydmyg som Faa, og
for ikke at falde i Fristelse, holdt han ikke af
at disputere, da han selv frygtede for at blive
for ivrig.

Han blev almindeligt regnet for en køn
Mand. Han var ganske vist kun af Middelhøjde og
var tilbøjelig til Korpulence, men hans Ansigts-
træk var regelmæssige. Næsen var ret stor og li-

ge, men hvad man særligt lagde Mærke til, var hans kloge udtryksfulde Øjne. I Reglen var de milde og venlige, svarende til hans imødekomnede, høflige Optræden, men gik noget ham imod, kunde de lyne, saa Faa kunde staa for dem. Sit Haar bevarede han til sin Død, uden at det blev syn-derligt graat. Lige fra sin Ungdom havde han gaa-et med Bakkenbarter. De blev graa, da han miste-de sin første Hustru, og helt hvide, inden han døde.

Selvfølgelig havde hans Stilling med-ført, at han var blevet Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, men desuden var han Medlem af Wilhelmine Stiftelsens Bestyrelse, hvilket forøv-rigt var et brødløst Hverv, og sad ogsaa ved sin Død i adskillige Foreningers Bestyrelse. Han var dog en altfor lidt ærgerrig Natur til at trænge sig frem. Hans Deltagelse i det offentlige Liv var ringe, og han befandt sig bedst, naar han sad hjemme i sine Nærmestes Kres. Men hos dem vil ogsaa Erindringen om ham bevares, saa længe de leve, og Mindet om ham regner de til det bedste i deres Liv.

Henriette Cathrine Lange, født den 16' Oktober 1833, var utvivlsomt sin Faders kæreste Barn, og den af hans Børn, der var mest alsidig begavet. Hun var smuk, ikke blot i sine unge Dage; hun bevarede sine fine regelmæssige Ansigtstræk lige til sin Død. Hun havde ikke ringe Talent for Tegning, og de Vers, hun skrev, ragede, naar de var bedst, ikke lidt op over den Huspoesi, der dreves i Familien. Paa Grund af Forholdene var hun den, der var kommet til at staa sin Fader nærmest, idet hun, efter at hendes ældre Søstre var blevet gifte, førte Huset for ham, først i Aalborg og Nykøbing paa Mors, senere i København.

I 1857 blev hun forlovet med Niels Julius Strandgaard, Søn af Toldforvalter i Grenaa, Justitsraad Lauritz Wilhelm Strandgaard, og Sara Sophie født Leerbech. Han var Student fra Aalborg, var kommet meget i hendes Faders

Hus der, og var Ven med hendes Brødre. Da de blev forlovede, var han stud. med. og boede paa Regensen. Aaret efter blev han cand. med. med laud., og nedsatte sig i Januar 1860 i Odder, efter forinden at have gjort Tjeneste ved Almindelig Hospital og en kort Tid været konstitueret som Distriktslæge paa Samsø. Den 25^e September 1860 stod deres Bryllup i Trinitatis Kirke, og umiddelbart efter rejste de til deres Hjem i Odder. Forholdene her viste sig dog hurtigt at være uheldige. Det knøb med at faa tilstrækkelig Praksis, og det var kun med Vanskelighed, de kunde slaa sig igennem, saa meget mere som Familien forøgedes med to Smaapiger. Det var derfor allerede under Overvejelse at flytte fra Odder, da Krigen 1864 brød ud og overflødiggjorde videre Forhandlinger. Onkel deltog som Underlæge i Slutningen af Felttoget, og imens tog hans Kone med sine Børn Ophold hos sin Svigerfader i Grenaa og blev der, til Krigen var forbi. Efter denne nedsatte hendes Mand sig som Læge i Sundbyerne paa Amager, der den Gang havde et vidt forskelligt Udseende fra nu. Den store Førstad til København, der nu findes, eksisterede den Gang ikke; Bebyggelsen var meget spredt og Befolkningen kun faatallig. Fire Gange om Ugen kørte Onkel da til Kastrup og Dragør og holdt Konsultation der, og blandt den velstaaende Gaardmandsstand paa Amager erhvervede han sig hurtigt en stor Praksis, saa at han havde sit gode Udkomme. Kommunalæge blev han allerede i 1868 og Distriktslæge i 1890, hvilket han vedblev at være, til han tog sin Afsked i 1912, 80 Aar gammel. I nogle Aar boede Familien i et Hus, der tilhørte Bager Hamann og laa lige overfor det for nyligt nedlagte Bomhus, men allerede i Begyndelsen af Halvfjerdserne flyttede den til et Sted, der hed "Oliegrenen", og laa omtrent ved Indgangen til den endnu eks-

isterende Reberbane, der tilhører Jacob Holm & Sønner. I dette hyggelige Hus med en smuk Have, som Onkel holdt i en mønsterværdig Orden og tilbragte den største Del af sin knapt tilmaalte Fritid med at passe, levede de nu et lykkeligt Familieliv og viste en sjælden Gæstfrihed. Onkel var en "Huslæge" af den gamle Skole, som nu vist omtrent er uddød. Han tilraadede ikke at tage en Medicin, han beordrede den taget; der var overhovedet noget barskt over ham, der gjorde, at han sikkert var mere respekteret end afholdt, naar han fungerede som Læge, men de, der kom i hans Hus, forandrede hurtigt deres Syn paa ham. Han var den kærligste Familiefader, man kunde tænke sig. Han lovede, som bevarede Breve tydeligt viser, i det lykkeligste Ægteskab med sin Kone, og han elskede sine Børn og kunde næsten ikke undvære dem, saa at de endog som ret smaa maatte blive længe oppe om Aftenen, for at han efter sit lange og anstrengende Dagværk kunde glæde sig ved dem. Hyppigt var der Gæster, og den behagelige Velstand, der var udbredt over Huset, bidrog til, at de befandt sig vel der. For de mandlige Besøgende var den staaende Underholdning Kortspil, ti Onkel var en ivrig og dygtig l'Hombrespiller, der foruden denne kun havde een Passion, Tobaksrygning; i alle andre Retninger var han en ualmindelig maadeholden Mand. I sine yngre Dage havde han samlet paa Insekter og Konkylier, og endnu som ældre Mand kunde han tilbringe flere Timer, undertiden til langt ud paa Natten, med at sysle med dem. Han var saa ordentlig, at det næsten grænsede til Pertentlighed; hver Ting havde sin bestemte Plads og maatte kun ligge paa den; hver Pibe blev, efter at den var røget, omhyggeligt pustet ud og hængt paa sin Krog; o.s.v. At faa en Bog at laane af ham var en stor Naadessag, som kun tilstedtes ved ganske særlige Lejligheder.

Overhovedet var Respekten for ham saa stor, at vi Børn var alt andet end glade, naar Sygdom nødvendiggjorde hans Komme, men var vi Gæster i hans Hus, befandt man sig vel. En lang Række Aar igennem fejredes Juleaften paa Amager, og saa vrimlede Julebordet med Vers og Deviser, ofte indeholdende smaa Spydigheder om Adressatens Særheder. Disse stammede vel i Reglen fra hans Kones Haand, men ogsaa han leverede sit Bidrag til Underholdningen, og faldt der en særlig vellykket Vittighed, kunde han le, saa Taarerne trillede ned ad hans Kinder. Hans Verden var hans Hjem og de enkelte, han holdt særligt af, og det kunde hænde at de, der ikke kunde gøre Krav paa at regnes til dem, fandt, at hans Interesse for Udenforstaaende ikke altid var saa stor, som man kunde vente, men der traadte hans Kone suppleren de til. Hun dækkede over hans til Tider noget lunefulde Væsen, hun forstod med et undskyldende Ord at formilde en skarp Dom; hun var overhovedet en elskværdig Natur, der sikkert var den mest afholdte af sine Søskende. Hendes Interesser var mere alsidige end hans; hun fulgte godt med i Litteraturen og var meget fordomsfri i Bedømmelse af den. Da den frivillige Selvbeskatning til Fædrelandets Forsvar fandt Sted i 1885-92, gjorde hun et stort og opofrende Arbejde for den, og fik som Tak tildelt et Diplom af Foreningen.

I Slutningen af Halvfemserne begyndte Tantes Helbred at svækkes. Hun led en Del af Snurren og Følesløshed i højre Arm, saa at hun daarligt kunde bruge Fingrene; ogsaa lette Tankeforstyrrelser indfandt sig. Jeg husker, at hun, den eneste Gang jeg talte med hende efter Faders Død, læspede en Del, som om Tungen var lidt lammet, og at jeg den Gang troede, hun havde haft et lille apoplektisk Anfald. Det skal dog ikke have været Tilfældet, men kort efter, den 14. Maj 1899,

døde hun af en langsomt tiltagende Hjertelammelse med Dannelsen af Blodaareprop i Lungerne.

Et Par Aar efter sin Kones Død havde Onkel den Sorg at miste sin næstældste Datter, Thora, der var gift med Professor ved Landbohøjskolen, Holger Wilhelm Nyholm. Sidst i Halvfemserne havde de maattet forlade "Oliegrenen", hvor de havde boet i mange Aar, og havde købt en Villa i den nuværende Belgiensgade, der den Gang hed Steen Blichersgade. Der tilbragte han sine sidste Aar. Alderen nødte ham efterhaanden til at opgive Størstedelen af sin Praksis, men han vedblev dog at fungere som Distriktslæge, til han var næsten 80 Aar gammel, og da han tog sin Afsked, blev han Ridder af Dannebroke. En tiltagende Aareforkalkning svækkede ham meget; sin kære Pibe og sin l'Hombre maatte han opgive, og Hukommelsen tog af, men bragte man nogle af hans Ungdomserindringer eller Bekendtskaber paa Tale, blev han livlig og fortalte udførligt om dem. Hans Svækkelse var dog efterhaanden bleven saa stor, at Døden kom som en Befrielse, da han den 8' Februar 1914 faldt om og var død med det samme.

For Fuldstændigheds Skyld skal tilføjes, at Fader havde endnu en Broder, Valerius Alexander Frederik, almindelig kaldet Fritz, der var født den 22' August 1836. Han blev ikke en Gang 4 Aar gammel. Den 1' Maj 1840 fandtes han druknet i den Grav, der omgav det gamle "Slot" i Aalborg.

Efter nu at have fortalt om Lars Poulsen Langes Børn og Børnebørn, vender jeg tilbage til hans Broder Thor Poulsen Lange. Meddelelserne om ham og hans Børn bliver meget kortfattede, ti Linjen er forlængst uddød, og de Efterretninger, der har kunnet fremskaffes, er kun magre.

Thor Poulsen var født 1751, Dagen vides ikke. Han kom ligesom sin Broder i Malerlære og blev Mester 1782. Han blev en Del benyttet til Laugsforretninger og var en Gang opstillet som Kandidat til Oldermandsværdigheden, uden dog at blive valgt. Han var gift med Margrethe Høyer, født i 1747, Forældrene ukendte. I Ægteskabet fødtes fire Børn. Da han døde den 2' December 1819 - af Krampe, - boede han Overgaden neden Vandet Nr.161, og efterlod sig 5 d 600 Rigsdaler i Sølv. Enken døde den 18' April 1823 af Vattersot og blev ligesom sin Mand begravet paa østre Ho-

ved Kirkegaarde Nr.54. Boet blev udlagt til privat Skifte mellem de tre overlevende Børn, af hvilke den ældste var Poul Nicolai Lange. Om ham kan jeg intet oplyse ud over, hvad der findes i min Stamtavle. Han var født den 25' April 1790, var Fuldmægtig i det Kongelige Zahlkammer, blev gift med Anna Cathrine Ficht og døde den 1' Juli 1839. Konen var født den 17' Februar 1795 som Datter af Skipper Anders Henrik Ficht og Ulrika Margrete født Hansen, og døde den 11' November 1856. Ægteskabet var barnløst.

Om Datteren Concordia Susanne Dorothea Lange bliver der paa Grund af hendes Ægte skab med Stoltenberg lidt mere at fortælle, idet hun var den eneste i Familien, der gjorde "et godt Parti", det vil sige, blev rigt gift. Hun var født den 4' April 1793 og blev opkaldt efter en Søster, der var død som lille. Den 7' December 1820 blev hun gift med Christian Holger Stoltenberg, født den 14' November 1796. I min Stamtavle har jeg opgivet, at han var Søn af Stifts - Overretsassessor Holger Stoltenberg og Anna født von Bergen. Dette beror paa en Misforstaaelse af hans paa Tysk udstedte Daabsattest. Moderen hed Anna og var fra Bergen. Faderen var utvivlsomt den nævnte Stifts - Overretsassessor i Bergen, men Forældrene var ikke gift. Da hans Moder senere giftede sig, forlod Drengen Hjemmet og tog Hyre som Skibsdreng. Det var i den engelske Krigs Tid; Skibet blev kapret, og han ført til England som Fange. I flere Aar sad han i "Prisonen", men da Freden blev sluttet, slap han fri og begav sig til København, hvor han kom i Lære hos Thor Poulsen Lange, blev forlovet med hans Datter, og da Svigerfaderen i 1819 døde, overtog han hans Forretning og giftede sig Aaret efter med Datteren. I "Biografisk Leksikon", hvor han skildres af Elvius, staar anført, at han ar-

vede Forretningen og en ikke ubetydelig Formue. Det første forholder sig rigtigt, det sidste er utvivlsomt overdrevent. Som allerede omtalt blev hele Formuen efter Thor Lange anslaaet til 5 d 600 Rigsdaler, hans Enke hensad i uskiftet Bo, og da hun døde, blev Boet overtaget til privat Skifte. Det er saaledes meget lidt sandsynligt, at der kan have været en "ikke ubetydelig Formue" til hver af Arvingerne. At Stoltenberg blev en rig Mand skyldes ene og alene Spekulationer, som han drev efter en stadig større Maalestok, og som han havde et betydeligt Talent for. Af Fremmede har jeg hørt sige, at han aagrede. Jeg mindes, jeg en Gang har spurgt Fader, der jo en lang Tid havde staaet ham nær, om dette var Tilfældet. Fader benægtede bestemt dette, men tilføjede, at han vidste, Stoltenberg en Gang havde laant en Mand et betydeligt Beløb til en meget usikker Forretning og betinget sig, hvis den lykkedes, Andel i Fortjenesten. Det gjorde den nok i det foreliggende Tilfælde, men har der været flere af dem, kan det jo nok have givet Anledning til uheldige Rygter. Forholdet til Stoltenberg og hans Kone synes en Del Aar at have været ret køligt fra den øvrige Families Side, og bedre blev det ikke, da Frøken Wold blev optaget i hans Hus. Alligevel støttede han adskillige Gange, naar det tiltrængtes. Han laante saaledes Edvard Lange 1000 Rigsdaler til at genopbygge en omblæst Lade for, og jeg ved, at han betalte Skolepenge for min Broder og mig, saa længe han levede. Jeg mindes godt, at vi aflagde adskillige Besøg hos ham og foreviste vore Karakterbøger, ved hvilke Lejligheder vi blev fint trakterede. Baade han og hans Kone havde efter Faders Opfattelse en udmærket god Forstand, men de var jævne Mennesker, som havde svunget sig selv i Vejret, og det var ikke alt, de forstod sig paa. Konen, der almindelig blev kaldt Tante

Cotja, var svagelig til Bens og kunde paa sine gamle Dage kun vanskeligt gaa. Hun havde den besynderlige Opfattelse, at Grunden til de dyre Tider var, at Accisen var blevet ophævet! Han var forøvrigt ikke bedre, naar han paastod, at han kunde høre, der blev telegraferet, naar han lagde Øret til en Telegrafstolpe. Det var naturligvis Vindens Susen i Traadene, han troede var Telegraferingen. Han var en høj, sirligt paaklædt Mand, der altid bar en pragtfuld Diamant i sit Halstørklæde, men hans Sirlighed strakte sig ikke til hans Manerer. Naar han var ude at spadserere, snød han altid sin Næse i Fingrene og tørrede dem saa i et kostbart rødt Silkelommelørklæde. Da hans Kone var død - den 28' December 1871 - overtog den nævnte Frøken Ragna Wold Styrelsen af hans Hus, og da Fader havde giftet sig for anden Gang, ophørte vist al Omgang med ham. Da han selv døde den 15' April 1877, vakte Bestemmelsen i hans Testamente, som allerede fortalt, stor Skuffelse hos Fader og hans Søsken, men den Andel, Familien fik i de af ham stiftede Legater, gør endnu megen Nytte mellem Efterkommerne. Foruden dette og flere andre Legater testamenterede han ikke mindre end henved 800.000 Kroner til velgørende Øjemed, og desuden havde han i levende Live givet meget til Kirkebygning og lignende Ting, ligesom Frøken Wold ikke blot arvede en betydelig Livrente men ogsaa Effekter til store Beløb.

Den sidste af Thor Langes Døtre hed Birgitte Vilhelmine Thorine. Hun var født den 27' August 1796 og døde ugift den 18' September 1839. Da hun ved Skiftet efter sin Fader var u-myndig, blev Sognepræst Fenger ved Vor Frelsers Kirke beskikket som hendes Værge.

E f t e r s k r i f t .

Henved 5 Aar er gaaet, siden jeg afsluttede Nedskrivningen af disse Erindringer. De er i den Tid blevet læst af adskillige Medlemmer af Familien og synes at have vakt større Interesse, end jeg formodede vilde blive Tilfældet, da jeg begyndte paa dem. Jeg er i hvert Fald blevet opfordret til at lade dem trykke, for at de kunde komme hele Familien for Øje, og efter nogen Overvejelse har jeg da ogsaa samtykket i at lade dem mangfoldiggøre, om end dette laa udenfor min oprindelige Plan med Samlingen af dem. Saa indtraadte imidlertid under og efter den store Krig den kolossale Prisforhøjelse paa alle Tryksager, og denne foranledigede, at jeg maatte renoncere paa den sædvanlige Udgivelsesmaade, idet Omkostningerne derved, selv ved den størst mulige Afsetning, vilde overstige min pekuniære Evne. For at imødekomme de fremsatte Ønsker har jeg nu ad privat Vej ladet dem fremstille maskinskrevne, og selv om denne Maade ikke helt tilfredsstillende mig, og vel heller ikke Læserne, er der dog nu tilvejebragt en Mulighed for, at Bogen kan opbevares til de kommende Slægter og maaske en Gang i Tiden blive fortsat og fremstillet paa en heldigere Maade.

Da Portræter af de Biograferede efter mit Skøn vilde forhøje Værdien af Bogen betydeligt, var det oprindeligt min Hensigt at lade udføre Clichéer af de Billeder, der allerede fandtes af de Paaagældende. Det viste sig imidlertid, at Udgiften hertil vilde mere end fordoble Omkostningerne ved Bogens Fremstilling, og jeg har derfor nøjedes med at lade fremstille Fotografier i formindsket Maalestok af allerede foreliggende Portræter. Det er ganske vist kun et Surrogat for et virkeligt Portræt, men det var efter de foreliggende Omstændigheder alt, hvad det var muligt at overkomme.

Det ligger i Sagens Natur, at der i de mellemliggende Aar ikke har været ret meget at forandre i Beretningen om de skildrede Personer, der jo næsten alle var døde. Den eneste Tilføjelse, der er at gøre, er, at min gamle Stedmoder afgik ved Døden den 15' Januar 1919, og dermed er altsaa den sidste af den Generation, der i Ordets egentlige Betydning var samtidig med Fader, gaaet bort. At bevare saa længe som muligt Mindet om det Led af Slægten, hvortil han hørte, har været Formaalet med disse Optegnelser.

Maj 1921.

F. L.

R e t t e l s e r .

Side	II	Linie	2	fra oven:	begrændset, læs: begrænset
"	"	"	18	" " :	ialt, læs: i alt
"	1	"	14	" " :	Assistensgaard, læs: Assistentens Kirkegaard
"	7	"	5	" neden:	1833, læs: 1839
"	12	"	7	" oven:	gammeldagd, læs: gammeldags
"	14	"	13	" neden:	Epedemi, læs: Epidemi
"	18	"	9	" oven:	Bud, læs: Bud efter ham
"	21	"	3	" neden:	under, læs: under nogen
"	23	"	8	" " :	Skete, læs: skete
"	25	"	8	" oven:	Oldafader, læs: Oldefader
"	26	"	19	" " :	Seperation, læs: Separation
"	28	"	2	" neden:	brøg, læs: brød
"	29	"	7	" oven:	opbløgte, læs: opblødte
"	31	"	3	" neden:	Daguerrotoppi, læs : Daguerreotypi
"	39	"	17	" oven:	selv følgerigt, læs : selvfølgerigt
"	44	"	2	" " :	sig, læs: sig det
"	"	"	8	" " :	udtale, læs: udtalte
"	46	"	7	" " :	Andre; læs: Andre,
"	"	"	5	" neden:	littrært, læs: litterært
"	58	"	1	" oven:	Kirkegaarde, læs : Kirkegaard

